

Laukkaset

Laukkaset

N:O 1/2023 Toukokuu

LAUKKASET SUKUSEURA ry:n jäsenlehti

28. vuosikerta

Osoite: Laukkasten Sukuseura ry
Heikki Laukkanen
Runonlaulajantie 123 Juva

SISÄLLYSLUETTELO

Pääkirjoitus.....	3
Vesireittejä Vastavirtaan.....	4
Laukkasten 7. sukuseminaari.....	5
Jäsenistölle.....	8
KEVÄT.....	11
Kutsu.....	13
Tavallisten ihmisen historiaa.....	14
Mikko Juhani Laukkanen.....	15
Helmi ja Toivo.....	20
MUISTOJA KOULUVUOSILTA.....	22
25 Laukkalan kylän historia II ja taustoja.....	25
Jatkosodan muistomerkki Jyväskylään.....	28
MARIA-MUMMON SYNTYMÄSTÄ 150 VUOTTA!.....	29
ISÄN JÄLJILLÄ – KOHTI SYVEMPÄÄ ITSEYMMÄRRYSTÄ.....	34
Aika entinen ei koskaan enää palaa.....	38
Tuulenkaatosavotta.....	40
Vapaaehtoistoiminta.....	42
Laukkasten sukuneuvosto 2021-2024.....	43

Sukuseuran kotisivut osoitteessa: www.laukkaset.org

Vastaava toimittaja
Toimituskunta
Taitto
Etukansi
Takakansi

Heikki Laukkanen
Leo Laakko, Antti Laukkanen, Heli Janhonen
M&P Paino, Lahti
Niemisjärven kevättulva Kiuruvedellä.
Suomalainen hevosvetoinen haravakone

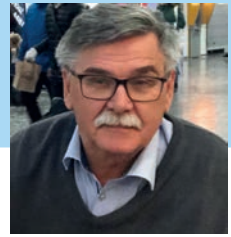
Pääkirjoitus

Lähiyhteisön rooli murroksessa

Olen aina ollut kiinnostunut mikrohistoriasta eli siitä, mitä tapahtuu tavallisille ihmisille ja lähiyhteisöille. Esittelen tässä lehdessä Pertti Immosen kirjoja, joissa hän valottaa historian tapahtumia sukujen kautta. Kun perehtyy oman sukunsa vaiheisiin vuosisatojen kuluessa, minulle syntyy aina mielenkiintoa siihen, miksi menneet sukupolvet tekivät sellaisia valintoja kuin tekivät ja miten he tulivat toimeen niissä olosuhteissa.

Meidän maamme on rakentunut vuosisatoja siten, että pitäjätasolla on käyty kärkeä, huolehdittu lähialueen tarpeista ja valittu edustajia valtiopäiville. Tämä kaikki on vuosisatojen ajan perustunut lainsäädäntöön, johon rahvaskin on voinut vedota. Rahvaan joukosta valitut lautamiehet osallistuivat oikeuden jakamiseen. Meidän yhteiskuntamme on porras portaalta rakennettu alhaalta ylöspäin. Herrojen arvostelu on ollut mahdollista ilman kuolemanpelkoa. Pitäjässä oli kaksi herraa, kirkkoherra ja nimismies. Pitkään nimismiehet valittiin talonpoikien keskuudesta, ainakin Juvan talonpoika Laukkanen valittiin Joroisten nimismieheksi. Kirkkopitäjien vastuulla olivat 'köyhät, sairaat ja vanhukset' siltä osin, kuin suvut eivät niistä kyenneet vastaamaan. Vastuu siirtyi kirkkopitäjiltä kunnille 150 vuotta sitten.

Naapurissa Venäjällä ei ole koskaan ollut meidän tapaistamme paikallishallintoa ja oikeusvaltiota. Sama pajari huolehti maaorjien osalta säännöistä, hallinnosta ja oikeuden jakamisesta. Hänen päätöksistään ei voinut hakea muutosta, ellei tsaari joskus puuttanut täysin kohtuuttomaan toimintaan. Olemme näistä rahvaan kokemuksista lukeneet venäläisistä klassikkokirjoista. Tilanne ei ole muuttunut Neuvostoliiton tai nykyisen Venäjän aikana. Tavallisten ihmisten näkökulmasta tilanne on vain pahentunut viime aikoina.

puheenjohtaja
Heikki Laukkanen

Mutta palataanpa Suomeen. Soteuudistus muuttaa lähiyhteisöjen luonnetta. Vuoden vaihteen jälkeen vastuu nykyajan 'köyhistä, sairaista ja vanhuksista' on siirtynyt kunnilta maakunnille - hyvinvointialueille. Toimeentulotuen myöntäminen siirtyi jo muutama vuosi sitten KELAlle. Mitä nyt tapahtuu lähiyhteisöille, kun emme kannu kunnissa taloudellista vastuuta näistä ihmisistä, jotka ovat vuosisatoja olleet lähiyhteisön huolena talouden ja palvelujen järjestämisen osalta? Nyt taloudellinen päävastuu on valtiolla ja toiminnasta vastaavat hyvinvointialueet. Vaikuttaako se meidän ajatteluamme? Huolehdimmeko samalla tavalla naapureista tai läheisistä? Katkeaako lähiyhteisöjen yhteys sosiaali- ja terveystalvelujen tarvisijoiden ongelmiin? Muuttaako tapahtunut toimintojen siirto meidän ajatteluamme lähiyhteisön merkityksestä?

Toki kunnille ja hyvinvointialueille jää samat asukkaat. Kuntien vastuulla on nyt alueensa elinvoima- ja koulutuspalvelut. Mihin lähiyhteisöt kiinnittävät jatkossa päähuomion? Ja mitä nyt tapahtuu ns. kolmannelle sektorille, joka monissa lähiyhteisöissä on kantanut laajaa vastuuta hyvinvoinnista. Muutos on lähiyhteisön kannalta vuosisataisessa perinteessä suuri, eivätkä ne arjen tasolla välttämättä tapahdu heti. Minulla on tässä vaiheessa paljon kysymyksiä, mutta vain vähän vastauksia. Suku on edelleen tärkeä voimavara kaikkien meidän hyvinvointimme kannalta. Julkisen sektorin palvelut eivät koskaan voi korvata läheisten merkitystä.

Muistetaan läheisiä! Pidetään heistä huolta.

Heikki Laukkanen

Vesireittejä vastavirtaan

Laukkasten sukukirjaa Vesireittejä Vastavirtaan on edelleen saatavana.

Kirjan saa nyt alennettuun hintaan 30 € + postitus 10 € eli toimitettuna 40 €.

Lisäksi 50 ensimmäiselle tilaajalle Laukkasten kolmiolippu kirjanmerkiksi.

Kirja on edelleen ajankohtainen. Se on oiva lahja vaikkapa syntymäpäiville tai nuorelle parille häälahjaksi.

Kirjat tilataan Leo Laakolta maksamalla summa Laukkasten Sukuseura ry:n tilille

F168 2212 1800 0665 48 ja ilmoittamalla Leo Laakolle. Viestikenttään merkitään: Kirjan nimi, oma nimi, osoite ja puhelinnumero.

Esim.

**Vesireittejä vastavirtaan,
Lasse Lukija, Kirjakatu 2,
12345 Sukuseutu,
0451234567**

Tilausilmoitukset:

LEO LAAKKO

LATVAKUJA 2

16300 ORIMATTILA

0443237475

leo.laakko@gmail.com

Vesireittejä vastavirtaan

Laukkasten 7. sukuseminaari

Laukkasten Sukuseura ry:n sukuseminaari pidettiin 11.03.2023 Kuopiossa Hotelli Puijonsarvessa. Seminaariin osallistui yli kolmekymmentä aiheista ja Laukkasten suvuista kiinnostunutta henkilöä ympäri Suomen.

Seminaari alkoi klo 12.00 ja tilaisuuden avasi Laukkasten Sukuseura ry:n puheenjohtaja Heikki Laukkanen. Hän toivotti osallistujat tervetulleiksi ja esitteli sukuseminaarin ohjelman sekä kertoi sukuseuran tämänhetkisestä tilanteesta.

Ensimmäisen luennon *Tarinat talteen* piti kirjailija, toimittaja ja näyttelijä Antti Heikkinen, joka on kotoisin Nilsian Palonurmen kylästä. Hän kertoi, kuinka hänestä oli tullut kirjailija ja miten hän oli omaksunut oman tyyliensä kirjoittamiseen.

Puheenjohtaja Heikki Laukkanen

Antti Heikkinen

Heikkinen puhui synnyinkylänsä yhteisöllisyydestä ja kuvasi, kuinka hän oli seurannut kylän elämää ja kuunnellut siellä asuvien ihmisten tarinoita.

Heikkisen sai esikoisromaanillaan *Pihkatappi* (Siltala, 2013) Savonia-palkinnon vuonna 2014. Kaikkiaan hän on kirjoittanut 20 kirjaa ja tehnyt juttuja paikallislehtiin.

Pekka Laukkanen piti esitelmän Kerimäen ja Säämingin Laukkasten sukukirjan *Juuret meissä* kokoamisesta ja kirjoittamisesta. Hän kertoi kiinnostuneensa juuristaan vasta eläkeiän lähestyessä. Laukkanen kertoi myös pienemmästä teoksestaan *Laulun arvoiset*, jossa hän kuvaa Pekka Hanhen perhettä. Teos tehtiin yllätykseksi Hanhen isän 90-vuotissyntymäpäiville.

Teostaan *Juuret meissä* varten Pekka kertoi kierrelleensä ympäri Suomea, kilometrejä kertyi tuhansia. Matkallaan hän haastatteli sukunsa

Pekka Laukkanen

jäseniä, serkkujaan ja muita henkilöitä, joilta tiesi saavansa tietoa kirjaansa varten. Itse kirjoitushuonettaan hän kutsui kammioksi, jossa hän kertoi istuneensa tutkimassa kirkonkirjoja, henkikirjoja ja kaikkea mahdollista sukututkimusaineistoa. Lapsuutensa maisemia hän kiersi katsomassa isänsä Veikon kanssa. Kirja kuvaa viidentoista sukupolven tarinaa, *'Laurista Pekkaan'*, kuten kirjan alaotsikko kertoo.

Pekka Laukkanen päätti esitelmänsä toteamalla, että ”ilon kyynel taisi herahtaa silmäkulmasta, kun urakka oli ohi. On monenlaisia tapoja tutkia sukua. Tämä oli minun tapani.”

Kahvitaulla osallistujat saivat mahdollisuuden tutustua toisiinsa. Hilpeän ja innostuneen rupatteluhetken jälkeen luennoi filosofian maisteri Ari Kolehmainen, *Vesireittejä vastavirtaan*

-sukukirjan kirjoittaja ja sukututkija. Hänen erikoisalanaan on sukujen alkuvaiheet ja geneettinen sukututkimus, tutkimusalueina Savolaiset ja Karjalaiset suvut.

Ari Kolehmainen ja Heikki Laukkanen

Ari Kolehmainen mukaan Laukkaset eivät ole yhtenäistä sukua, vaan heillä on moninaiset juuret. Sukunimi Laukkanen on syntynyt monella eri tavalla. Kolehmainen kertoi, että jopa Savon Laukkasissa on useita erillisiä sukuja. Vahvat keskittymät sijaitsevat Säämingin ja Punkaharjun Laukansaarilla. Pielaveden Laukkaset eivät ole isälinjaltaan sukua millekään testatulle Laukka-suvulle. Kolehmaisen tutkimusten mukaan Karjalan Laukkaset on käsitteenä lavea, koska alue Karjalassa, josta Laukkaset ovat lähtöisin, on hyvin laaja.

Ari Kolehmainen kirjoittaa myös seuraavan Laukkasten sukukirjan, joka jatkuu siitä mihin ensimmäinen sukukirja *Vesireittejä vastavirtaan* jäi. Kirja käsittelee vuosia 1721–1810, eli aikaa Uudenkaupungin rauhasta Haminan rauhaan.

Tietoiskuosuudessa sukuseuramme varapuheenjohtaja, DNA-asiantuntija Antti Laukka-

nen kävi läpi sitä, kuinka tilataan DNA-testi ja korosti, kuinka tärkeää olisi saada tulevaa kirjaa varten koko Laukkasten sukua kattavat DNA-testit.

Antti Laukkanen

Antti Laukkanen esitteli myös tekemänsä videon Laukkasten Sukuseurasta ja sen toiminnasta.

Lopuksi Antti Laukkanen ja Leo Laakko kertoivat, mitä tietoa saa sukutallenteista ja kuinka sinne voi lähettää tietoja omasta sukuhaarasta. He kertoivat myös monipuolisesta, kaksi kertaa vuodessa ilmestyvästä Laukkaset-sukulehdestä ja kannustivat sukuseminaariin osallistujia lähettämään kirjoituksia lehteen.

Päivän päätteeksi vedettiin yhteen koko päivän tapahtumat. Yleisön joukosta tuli vahvasti esille se, kuinka tärkeää olisi saada mukaan nuorempia jäseniä.

Laukkasten Sukuseura ry:n sukuseminaari päättyi klo 16.00

Leo Laakko

Jäsenistölle

Taas on kulunut puolisen vuotta edellisestä Laukkaset-lehden ilmestymisestä. Tätä kirjoittaessa ulkona on kaunis keväinen aurin-gonpaiste. Pelätty energiakriisi ei toteutunutkaan, vaikka korkea sähkön hinta koetteli läpi Suomen yrityksiä ja kotitalouksia. Tänäa huhtikuun toisena päivänä voi jokainen ääni-oikeutettu ilmaista mielipiteensä ja täyttää kansalaisvelvollisuutensa äänestämällä. On eduskuntavaalien äänestyspäivä. Takana on historiallinen viikko; Suomi on hyväksytty Naton jäseneksi.

Toivon edelleenkin kirjoituksia lehteen, sekä uusilta että jo aiemmin kirjoittaneilta.

Lyhytkin kirjoitus on aina tervetullut. Aiheina voivat olla vaikka muisto omasta lapsuudesta, vanhempien, isovanhempien, muiden sukulaisten tai tuttavien kertomat tarinat. Kirjoitettuina ja painettuina muistot ja tarinat säilyvät parhaiten jälkipolville. Kirjoituksille ei ole mitään erityisiä kriteerejä tai ehtoja, kunhan ne tavalla tai toisella liittyvät Laukkasiin, suvun historiaan tai sukututkimukseen. Mottoni on edelleen: ”se mikä minulle on eilinen, on tuleville polville historiaa”.

Poliittisia, loukkaavia tai herjaavia kirjoituksia ei luonnollisesti sallita. Kirjasintyyppi voi olla mikä tahansa. Myös kirjoitukseen liittyvät valokuvat ovat tervetulleita. Kuvien tulee olla normaalkokoisia, siis sellaisina kuin ne on kuvattu, ja ne tulee toimittaa käsittelemättöminä. Vanhoja kuvia voi lähettää skannattuna. Myös pelkät kuvat ovat tervetulleita, jos niiden mukana on teksti, joka kertoo mitä tai keitä kuvissa on.

Nimeä kirjoituksesi ja anna siihen liittyville kuville kuvateksti. Kirjoitukset ja kuvat on hyvä lähettää samassa sähköpostissa, jotta ne eivät

eksy toisistaan. Lähetä kuvat ja kirjoitukset sähköpostiin leo.laakko@gmail.com tai laukkaset.lehti@gmail.com

Jos et käytä sähköpostia, voit lähettää kirjoituksen ja kuvat kirjepostina. Mikäli haluat kuvat takaisin, laita mukaan palautusosoite ja kirjepostimerkki. Kirjoitukset voit lähettää osoitteella Leo Laakko, Latvakuja 2, 16300 Orimattila. Jos olet epävarma kirjoitusten tai kuvien suhteen, voit soittaa Leolle, puh. 044 3237475.

Osoitteenmuutokset tehdään jäsenrekisterin ylläpitäjä Pekka Laukkaselle sähköpostitse osoitteeseen lucapekka@gmail.com, p. 040 5285316.

Jos Laukkaset-lehti jää jostakin syystä tulematta, postitamme mielellämme uuden lehden. Ilmoita puuttuvasta lehdestä Leo Laakolle joko sähköpostitse: leo.laakko@gmail.com tai puh. 044 3237475.

Linkejä sukututkijoille:

Karjala-tietokanta

Katiha eli Karjala-tietokanta on siirtynyt Kansallisarkistoon. Tietokannan vanhempi versio, Katiha 2, on poistunut käytöstä. Käytettävissä on tietokannan uusin versio Katiha XAMK. 100 vuotta vanhemmat tiedot ovat vapaasti netistä nähtävänä. Myös 100 vuotta ja sitä nuoremmat tiedot ovat käytettävissä Mikkelin Kansallisarkiston toimipaikassa, mutta niiden käyttö vaatii käyttöluvan, jonka voi hakea paikan päältä.

Kansallisarkisto

Astia-verkkopalvelu - palvelun kautta tilataan aineistoa tutkijasaliin. Palvelu on myös juuri korvannut vanhan Digitaaliarkiston.

Portti - tietoa aiheen tai aineiston perusteella.

Aarre-arkisto - Puolustusvoimien ja puolue-

hallinnon aineistoa sekä maanpuolustukseen liittyvää aineistoa

Finna - kirjastojen ja museoiden verkkopalvelu

Erkki - erikoiskirjastojen tietokanta-arkisto

Muita lähteitä sukututkijoille

Digihakemisto - digitoidut kirkonkirjat ja muita Kansallisarkiston digitoituja aineistoja. Palvelu uudistuu parhaillaan Arkistolaitoksen siirryttyä tarjoamaan myös digitaaliset palvelunsa Astia-palvelun kautta.

Oulun maakunta-arkisto | Kruununtilojen katselmusarkisto - Pohjois-Suomen Kruununtilat

Veikko Perttunen - Pohjois-Pohjanmaan ripikirjat

HisKi - Suomen Sukututkimusseuran ylläpitämä kirkonkirjojen hakuohjelma

SAY- Suomen asutuksen yleisluettelo

Lehdentekijän mietteitä

Korona-aika on hellittänyt otettaan ja eletään niin sanottua koronan jälkeistä aikaa. Muutamia sukututkimusseurojen tapahtumia on jo järjestetty alkuvuodesta ihan fyysisesti. Tampereella 28. tammikuuta pidetyille Sampolan sukututkimuspäiville oli jo muutama näytteilleasettaja uskaltanut paikan päälle, joskin heitä oli vähemmän kuin koronaa edeltävinä vuosina. Edellisen kerran Sampolan sukututkimuspäivät järjestettiin Tampereella vuonna 2020. Olin varannut näyttelypaikan Laukkasten Sukuseuralle. Mukanani oli seuramme myyntituotteita. Lisäksi esittelin seuramme toimintaa mainion videomme avulla. Tätä monet pysähtyivätkin katsomaan kiinnostuneina.

Näyttelypaikka Tampereen seudun työväenopistossa Sampolassa

Päivän avasi Tampereen seudun sukututkimusseuran puheenjohtaja Jorma Lappalainen. Tapahtumassa oli useita mielenkiintoisia luentoja. Ensimmäinen luennoitsija FT Tapio Salmisen aiheena oli Viabundus Suomi vuosina 1350–1650. Hän esitteli Suomen keskiajan ja uuden ajan alun liikennereittien avointa paikkatietokantaa ja digitaalista kartastoa.

Seuraava luento liittyi aiheeseen ”kuinka aloitat sukututkimuksen”, puhujana oli Raija Kannisto. Iltapäivän käynnisti FT Tiina Miettinen. Hänen esityksensä otsikko oli ”Hämeen metsien lain-suojattomat” - Väenotot ja sotilaskarkuruus 1600-luvulla.

Sukututkimuspäivän viimeinen luennoitsija oli FM Robin Engblom. Hänen aiheensa oli ”Sukuverkostot oppineiden tukena: Johannes Gezelius nuoremman kirjeenvaihto suku-suhteiden tutkimuskohteena”.

Päivän päätti Tampereen seudun sukututkimusseuran varapuheenjohtaja Tiina Miettinen.

Lahden seudun sukututkijat ry järjesti toimistollaan jäsentapaamisilla 16.3. Minut oli pyydetty esittelemään Laukkasten Sukuseura ry:n toimintaa. Paikalla oli 15 henkilöä. Aloitin esitykseni näyttämällä sukuseuramme toimintaa esittelevän videon. Tämän jälkeen kerroin Laukkasten Sukuseuran historiasta ja ensimmäisestä sukukirjasta. Olin lisäksi tehnyt Powerpoint-esityksen aiheesta. Luento ja video herättivät mielenkiintoisen keskustelun Laukkasista ja yleensä sukututkimuksesta sekä sukujen historiasta.

Laukkasten Sukuseuran esittely Lahden seudun sukututkijat ry:n toimitiloissa

Suomen Sukututkimusseuran järjestämä 45. Suku 2023 -tapahtuma järjestettiin Oulussa 25.–26.3. Myös SSS:n tapahtumissa on ollut koronapandemian vuoksi tauko. Edellinen tapahtuma pidettiin Viking Line -risteilyllä Helsinki-Tukholma- Helsinki vuonna 2019. Kuluneen neljän vuoden tauon aikana Suomen Sukuseura on järjestänyt tapahtumiaan sähköisesti. Minulla oli myös Oulussa näyttelypaikka Laukkasten sukuseuralle. Mukana oli jälleen kerran kaikki Laukkasten myyntituotteet, ja

täälläkin esitin Laukkasten Sukuseurasta kerrotun videon, jonka lisäksi Powerpoint-esitys pyöri koko tapahtuman ajan. Myin muutaman sukuseuramme tuotteen ja saimme yhdistykseen yhden uuden jäsenen.

Näytteilleasettajapaikka Pohjankartanon koulu, Oulu

Oulun tilaisuuden luennot olivat myös mielenkiintoisia, joskin ne sijoituivat pääosin Lappiin ja Kainuuseen. Lauantai käynnistyi aikamatkalla Tuomo Korteniemen opastuksella viiden vuosisadan sukulaisten kanssa: *Torniolaakson suvut kylätutkimuksessa ja julkaisuissa*. Esko Vesala: *Lapinrajan ylittäjät*.

Seuraavat kolme esitystä keskittyivät Saamenmaan alueeseen. Veli-Pekka Lehtola puhui aiheesta *Valtioiden rajat ja saamelaisen muuttoliikkeen*, Anni-Siiri Länsman *Saamelaisen sukuverkostot* ja Sigga-Marja Maggan aihe oli *Suvut ja puvut*.

Lauantain viimeiset luennoitsijat olivat Matti Ebuske aiheellaan *Suomalaiset Ruijan siirtolaisina 1800-luvulla - Ilmiö ja siirtolaisuuden syyt* ja Lasse Saressalo aiheena *Keitä me oikein olemme - näkökulma vähemmistöiden identiteettiin*”.

Sunnuntain ensimmäinen luento keskittyi Kuolaan. Siinä esitelmöivät Sonja Tanhua aiheesta *Rajat ja niiden vaikutukset kolttasaamelaiseen*, Mikko Kuitula aiheesta *Suomalaisten siirtolaisuus Kuolan niemimaalla ja ’kuolansuomalaiset* sekä Sari Karjalainen aiheista *Heitä nyt kylmille kotosi, asuinmaasi autiaksi!* – *Vienalaisten muutto Petsamon alueelle*.

Toisena luennon aiheena oli Itä-Karjala. Santeri Palviaisen aiheena oli *Muuttoliikkeitä Aunuksesta*, Seija Jalagin *Heimopakolaisten jäljet Suomessa ja Ruotsissa - lähteitä tutkimukseen*, Sampsa Rohkinaisen *Pistojärven Suvannon kylän asukkaiden vaiheita viime vuosisadan murrosvaiheissa* ja Ella Karttimon *Kainuun vienalaiskylät, muuttoliikettä ja yhteydenpitoa rajan yli*.

Lauantai-iltana oli juhlaillallinen ravintola De Gamlas Hem -ravintolassa.

Tänä vuonna järjestetään 7.–8.10. Vantaan seudun sukututkijain toimesta *Kuulutus sukuuni* -tapahtuma.

Leo Laakko

KEVÄT

Pitkän koulutalven jälkeen odotin lapsena kovasti kesälomaa ja sitä, kun sai leikkiä ja pelata kavereiden kanssa aamusta iltaan. Yhtään ei haitannut, että luokkakavereiden kanssa asuttiin samassa kerrostalossa, sillä ainakin tuntui. Lumen sulettua pihamaalle ilmestyivät polkupyörät, hypynarut ja asfalttiin ruudut, oli kevät. Muistan kun saimme ensituntumaa polkupyörään olohuoneen lattialla. Matot rullalle ja siinä sitä istuttiin tomerana satulalla ohjaustangosta kiinni pitäen isän tai äidin pitäessä pyörää pystyssä. Kun vihdoinkin koitti se aamu, että päästiin pihalla kokeilemaan pyörällä ajoa, se luisti kuin rasvattu. Tukipyörät olivat tukevasti maassa molemmin puolin. Narua hypittiin yksin, kaksin ja yritettiin hyppiä kolmisinkin. Ruutua pelatessa oli tärkeää löytää sopivan muotoinen ja kokoinen kivi, joka oli hyvä heittää, ja joka paikoilleen pudotessa jäi maahan ja liukui hyvin kengänkärjellä pukatussa.

Leskenlehti

Mieleeni on jäänyt lapsuudesta useampi kevät. Ihmisten valmistautuessa vapun viettoon me lähdimme aamuvarhaisella joko hiihtämään tai kävelemään hangille. Pälvät puiden ympärillä muistuttivat keväästä. Lisääntyvä valo, loska, routaiset tiet ja muuttolinnut sinisellä taivaalla kertovat talven taitumisesta ja kevään tulemisesta. Ääni- ja väritäyteinen ajanjakso, kevät, on taas vauhdissa.

Pekka Laukkanen

SUKUSEURAN MYYTÄVÄT TUOTTEET

ISÄNNÄNVIIRI

Kaksi pituutta
3 m tai 4 m

60.00€

KAUPPAKASSI

3.50€

SEINÄVAAKUNA

14x21 cm

25.00€

RINTAMERKKI

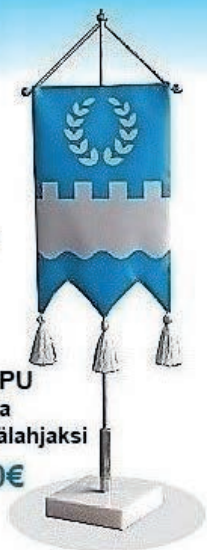
(pinssi)

5.00€

PÖYTÄLIPPU

tuliaiseksi ja
merkkipäivälahjaksi

30.00€

**160-SIVUINEN
KEITTOKIRJA**

30.00€

TEE TILAUS:

Kirsti Laukkanen

044 979 2653

kirsti.laukkanen53@gmail.com

Maksa tilille no FI68 2212 1800 0665 48

laita viestikenttään oma nimi, puhelinnumero ja ostamasi tuote.
Hintoihin lisätään pakkaus- ja postituskulut.

Kutsu

Kinttaan Laukkasten sukutapaaminen Henrik, lisak Ja Aleksander Laukkasen jälkipolvien, eli Kinttaan Laukkasten sukutapaaminen järjestetään Kiuruvedellä, Lahnasten mäkipirtillä (entinen Pirttimäen koulu) lauantaina ja sunnuntaina 8.–9. heinäkuuta 2023. Juhla alkaa lauantaina 8.7.2022 klo 11.00.

Kaikki, jotka tuntevat kuuluvansa edellä mainittujen Henrik, lisak ja Aleksander Laukkasen jälkipolviin ovat tervetulleita sukutapaamiseen.

Sitovat ilmoittautumiset **24.6.2023 mennessä**. Osallistumis- ja ruokailumaksu 25 €/henkilö. Mainitsethan ilmoittautumisen yhteydessä mahdolliset ruoka-aineallergiat.

Maksu tilille Leo Laakko, FI04 5308 0760 9293 05.

Osallistumismaksu sisältää ruokailun juomineen, kahvin ja saunan. Myös grillikota on käytössä.

Ohjelmassa musiikkia, laulua, vapaata keskustelua, arpajaisia muuta mukavaa. Lauantai-iltana tanssia, tiskijukkana koko suku. Sunnuntai vietetään leppoisasti seurustellen, muistellen vanhoja hyviä aikoja ja nautitaan kesästä.

Tule yksin, kumppanisi tai perheesi kanssa!

Ilmoittautumiset ja lisätietoa sukutapaamisesta antavat

Leo Laakko
leo.laakko@gmail.com
0443237475

Irja Tamminen
irja.tamminen@gmail.com
0503474768

Eila Jääskeläinen
eila.jaaskelainen@luukku.com
0503789730

Eero Kyllönen
eero56.kyllonen@gmail.com
0400932105

Tavallisten ihmisen historiaa

Perttu Immosen kirja *Suomalainen historia - kolmen suvun elämää keisariajalta 2000-luvulle* (Ateena, 646 sivua)

Perttu Immosen uusi kirja on jatkoa vuonna 2018 ilmestyneelle teokselle *Suomen rahvaan historia*, jossa seurattiin kolmea eri puolelta Suomea (Sastamala, Kokkola ja Rantasalmi) kotoisin olevaa sukua 1500-luvun alusta 1800-luvun alkuun. Esittelin kirjan Laukkaset lehdessä 2/2018, joka on luettavissa myös Laukkasten nettisivuilta osoitteesta www.laukkaset.org.

Uudessa teoksessaan Immonen jatkaa 1800-luvun alusta vuosituhannen vaihteeseen seura-
ten tavallisten ihmisten vaiheita sukujen kautta kahdensadan vuoden ajalta. Seurannan kohteena on Rantasalmelta hänen oma sukunsa, jota hän ensimmäisessäkin kirjassa seurasi Erosten ja Kiiskisten kautta. Toisen suvun asuinpaikka on Huittisten seutu Satakunnassa, lähellä Sastamalaa, josta yhtä sukua seurattiin ensimmäisessä kirjassa. Kolmas seurannan kohteena oleva suku kaupungistuu Helsinkiin 1800-luvulla. Viimeisen suvun kautta Immonen kuvaa kaupunkien syntyä ja kasvua.

Perttu Immonen tarkastelee historian suurten murrosten vaikutusta ihmisten elämään. Elämä on monilla niukkaa. Leivän saanti ja ruoan riittävyys ei ollut rahvaalle itsestään selvää. Kirjassa tarkastellun kahdensadan vuoden jaksossa monet ammatit ja elinkeinot häviävät. Toimeentulon perässä on vaihdettava kotiseutua, kun ensimmäisessä teoksessa suvut pysyvät vielä paikoillaan. Suomi kaupungistuu, maaseutu koneellistuu, työvoimaa vapautuu ja samalla maaseudun asutus harvenee. Ihmistyön merkitys monissa ammateissa vähenee. Seuraavan sukupolven täytyy oppia uudet ammatit.

Perttu Immonen 'Suomalainen historia'

Immonen kertoo, miten nälkävuodet, sisällissota ja sotavuodet runtelivat eri sukuja ja mitä traumoja niistä jäi tuleville sukupolville. Hän puhuu siitä, mistä vaiettiin. Immonen avaa kiinnostavasti suuria muutoksia sodan jälkeisessä Suomessa. Kerrontaa värittävät valinnat, joita hänen oma sukunsa on tehnyt. Pidän Immosen tavasta kirjoittaa, vaikka joistakin yksityiskohdista viimeisen 50 vuoden jaksolta voisin omaan elämäkokemukseen perusteella kirjoittaa toisin.

Tutustumalla Immosen molempiin teoksiin saa varsin kattavan kuvauksen Suomen historiasta yli 500 vuoden ajalta painottuen tavallisten ihmisten, rahvaan, arkielämään ja sen haasteisiin. Esillä eivät ole kuninkaatsaarit, presidentit tai sotapäälliköt, vaan ihmisten tavallinen arki.

Perttu Immonen on 50-vuotias psykologian ja historian maisteri, tutkija ja tietokirjailija. Hänen teoksensa *Rahvaan historia* palkittiin valtion tiedonjulkistamisen palkinnolla vuonna 2018.

Heikki Laukkanen

Mikko Juhani Laukkanen (26.6.1940 – 28.3.2023)

Isä-Mikko koulukuvassa opettajana 1980-luvulla.

Isäni Mikko on poissa. Istun junassa matkalla hautajaisista kotiin. Teen tätä surumatkaa apein mutta kiitollisinkin mielin. Kevät alkaa olla kauneimmillaan. Koivut puhkeavat hiirenkorvalle. Jäät isän kotijärvestä ovat lähteneet. Tämä on aikaa, jolloin vanhempani siirtyivät kesänviettoon kesäpaikalleen. Nyt äiti on tehnyt tämän siirtymän yksin. Isän kevät ja uusi kesä koittavat toisilla rannoilla, aiemmin edesmenneiden kanssa.

Mikko-isä, Koulun Miksa, syntyi Parikkalan pitäjän Rautalahden koululla juhannuksena 1940. Paikalla olleet muistelivat sen olleen juhannuspäivä, 25.6., mutta kirkonkirjoihin kirjattiin 26.6. Muistikuva osoittautui lopulta oikeaksi, sillä arkistotietojen mukaan Parikkalan kunnankätilö Jenny Koskelan ilmoituksen

mukaan Enni Laukkanen (41 vuotta) synnytti kotonaan 25.6.1940 klo 00:10 pojan, jonka painoksi hän on merkinnyt 3750 g ja pituudeksi 50 cm. Isä oli elämänsä vallan tyytyväinen kirjattuun syntymäpäiväänsä.

Isä syntyi suuren perheen kolmantena lapsena. Hän oli vielä saava pikkuveljenkin neljä vuotta myöhemmin. Nimensä hän sai edellisenä vuonna lento-onnettomuudessa menehtyneen enonsa mukaan. Liekö toinen nimi viitannut juhannuksen aikaan, sitä en tiedä.

Ensimmäistä syntymäpäiväänsä pikku-Mikko vietti evakossa, sillä rajapitäjän asukkaat olivat lähteneet sodan uhkaa pakoon. Perhe päätyi Rantasalmelle, Kolkontaipaleen koululle, jossa isä oli katsellut Maija-siskonsa sylissä järven yllä käytyä sittemmin kuuluisaksi käynnäytettyä taistelua, jossa venäläiset koneet pudottiin yksi toisensa jälkeen alas.

Sotavuosien jälkeen isä kasvoi virikkeellisessä ympäristössä Rautalahden kylällä. Molemmat vanhemmat toimivat koululla opettajina. Isän isä oli musiikkimies, joten myös lapset kasvoivat musiikin ympäröimänä ja se on seurannut mukana halki heidän elämänsä. Koulu oli kylän keskipiste. Siellä oli runsaasti tapahtumia ja tietysti runsaasti oppilaita. Isä oli käynyt alakoulunsa naapurissa, jonka suuressa tuvassa pidettiin koulua varsinaisen koulun lisäksi. Sinne hän oli lähtenyt iloisena koululaukku olallaan, talvella mäkeä suksilla hurjasti laskien. Suuren perheen kaksi vanhinta poikaa olivat joutuneet sotatielle. Pekka-veli palasi kotiin, mutta Erkki-veli päätyi Parikkalan sankarihautaan. Hän oli juuri päässyt reserviupseerikoulusta ja oli länsi-Suomessa kouluttamassa sotilaita, mutta menehtyi lopulta tuberkuloosiin.

Saman kohtalon koki Saara-sisko muutamaa vuotta myöhemmin, joten perheeseen mahtui surua, sodan päättymisestä ja nuorimman Tuomo-pojan syntymästä huolimatta.

Tie vei Parikkalaan oppikouluun, mutta syystä tai toisesta isä ei viihtynyt siellä. Hän pakasi laukkunsa ja lähti Helsinkiin. Siellä hän eli rankaa aikaa; kävi päivät töissä ainakin rakennuksilla, HOK:n hedelmävarastolla ja tilastotieteellisessä pääkeskuksessa. Illat hän opiskeli Resson iltalukiossa ja kirjoitti sieltä lopulta ylioppilaaksi.

Isä oli tavannut evakkotyttö Irjan, joka asui naapuripitäjässä Saarella. Erinäisten vaiheiden jälkeen he alkoivat pitää yhtä ja tulevaisuus oli siltä osin saanut alkunsa. Hän kävi välillä armeijassa. Tie vei Lappeenrannan ja rakuunapataljoonan kautta aliupseerikouluun Mikkeliin ja edelleen reserviupseerikouluun Haminaan. Isä menestyi varusmiespalveluksessaan hyvin. Hän muisti aina kertoa olleensa puolikurssin korpraali ja eritoten eskadroonan mestari koronassa! Hänen kolme enoaan olivat ammattisotilaita. Liekö sillä ollut vaikutusta, mutta isä pohti myös sotilasuraa. Hän olikin reilun vuoden vänrikkinä Kouvolassa, mutta ei kuitenkaan pitänyt sotilaallisesta komennosta ja hierarkiasta. Hän päätyi Jyväskylän yliopistoon opiskelemaan opettajaksi ja sieltä hän myös valmistui.

Irja oli valmistunut niin ikään opettajaksi Savonlinnan seminaarista ja saanut paikan Kymenlaaksosta, Sippolan pitäjän Järventaustan koululta. Sinne nuori pari perusti ensimmäisen kotinsa aloittaen omaisuudella, joka mahtui Irja-äidin veljen ”Cortinan takapenkille”. Isä-Mikko kävi vielä Jyväskylässä opiskelemassa. Seutu oli maalaismaisemaa, jossa isä sai jatkaa kotona Rautalahdella alkaneita rakkaita harrastuksiaan, kuten metsästystä ja metsän

antimien keräilyä. Sienet ja marjat kerättiin aina syksyisin seuraavan talven varalle. Kalastus ja järvillä liikkuminen oli hänelle myös tärkeää. Sitä hän harrasti pitkään kesäisin.

Nuori Mikko lempiharrastuksensa parissa Parikkalassa 1950-luvulla.

Mikko ja Irja menivät vähän salaa naimisiin Helsingissä Kallion kirkossa heinäkuussa 1966. Todistajat löytyivät kadulta, eikä häitä taidettu sen juhlallisemmin viettää. Seuraavan vuoden kesäkuussa veljeni Jussi näki päivänvalon ja pieni perhe alkoi elää arkeaan. Isä valmistui ja sai paikan samasta pitäjästä. Hän alkoi opettaa Inkeröisten Yhteiskoulussa oppikoululaisia. Hän erikoistui liikuntaan ja käsitöihin, mutta opetti monia muitakin aineita. Toki myös musiikkia.

Minä synnyin marraskuussa 1971. Se oli äidin

viimeinen talvi Järventaustalla. Hän sai seuraavaksi talveksi paikan Kymijoen toiselta puolen, Anjalan pitäjältä. Perheemme muutti Anjalan puolelle Auvorannan koululle ja muutamaa vuotta myöhemmin Anjalan kirkonkylään. Isä sai paikan entisen koulunsa naapurista Inke-roisten Mämmälän koulusta, jossa hän sitten peruskoulu-uudistuksen myötä opetti 3–6-luokkia. Hänellä oli aina oma luokkansa, jota hän vei neljä vuotta. Lisäksi hän opetti muille luokille ainakin liikuntaa ja käsitöitä.

Kymijoen rantamat Anjalankosken kauppalaksi ja sittemmin kaupungiksi muuttuneessa pitäjässä tulivat isälle rakkaiksi. Samoihin aikoihin, vuonna 1975, vanhempani lunastivat äitini kotitilan Saarella kesäpaikakseen. Siitä tuli heille tärkein paikka maailmassa, jota he kunnostivat, vaalivat ja laajensivat lähes viiden vuosikymmenen ajan. Opettajina heillä oli tietysti pitkät kesälomat, joten mökillä oli aikaa askaroida hyvin runsaasti. Siellä kasvatettiin myös perunat ja muut ruokakasvit sekä laitettiin pihaa ja puutarhaa. Tämä puuhastelu oli isälle tärkeää ja toi paljon merkitystä hänen elämäänsä. Monet viikonloput, joulut ja muutkin pidemmät lomat vietettiin myös mökillä.

Anjalankoskella isä teki työuransa. Lukematomat lapset kasvoivat hänen opetuksessaan ja päätyivät maailmalle, kuka mihinkin. Siellä hänellä oli ystävät ja tärkeät piirit sekä harrastukset. Hän lauloi pitkään kuorossa ja toimi bassojen äänenjohtajana. Hänellä olikin komea, tumma ja matala ääni, jossa oli voimaa ja auktoriteettia. Reservin upseereissa hän toimi aktiivisesti. Otti osaa politiikkaankin. Soittaessani myöhemmin Anjalan seurakunnan puhallinorkesterissa isä oli orkesterin puheenjohtaja ja teki paljon työtä sen eteen. Vuonna 1991 koitti aika ostaa oma rivitalo-osake Anjalasta. Siitä tuli rakas ja tärkeä.

Kymijoen maisemissa vanhempani lenkkeilivät ja hiihtivät. Isä oli innokas liikkuja ja touhotti koulupoikien kanssa luistimilla eläkkeelle jäämiseensä saakka. Eläkkeelle hän pääsi vuonna 2000 täytettyään 60 vuotta. Äiti on häntä vuoden nuorempi, joten hänen työuransa jatkui. Tuntui vähän siltä, ettei toimeettomuus oikein sopinut hyvässä kunnossa olevalle vielä nuorelle miehelle. Hän kohtasi kaupalla ihmisiä ja jatkoi harrastuksiaan.

Vuotta myöhemmin äidin jäätyä eläkkeelle aikaa oli runsaasti. Tarmo kohdistui mökille, jossa alettiin tehdä entistä laajempia uudistuksia. Sähköt sinne oli saatu 80-luvulla. Samoin vesijohdot. Nyt rakennettiin lisäsiipi, johon tuli sisä-WC ja kylpyhuone. Myöhemmin yläkerta remontoitiin ja mökki oli täysin talviasuttava. Olihan se hirsirakenteisena maatalona sitä tietysti aina ollutkin, mutta asumisesta tuli paljon helpompaa. Anjalan asunto laitettiin vuokralle, ja vanhempani asustivat jonkin aikaa mökillä. Lopulta matkustelu alkoi tuntua työläältä ja asunto myytiin. Isä ja äiti löysivät kaupunkiasunnon Savonlinnasta, jossa he alkoivat viettää talviaan. Mökillä oli aikaa olla pitkään keväisin ja syksyisin. Isä saattoi myös jatkaa tärkeää metsästysharrastustaan. He innostuivat äidin kanssa opiskelemaan espanjaa ja lukivat sitä kuusi talvea. Matkailu oli jäänyt nuoruusvuosina ja vähävaraisina työuran alkuvuosinakin melko vähiin, mutta sitäkin he sitten harrastivat. Lontoossa käytiin useammankin kerran. Joskus Virossa ja Ruotsissa, orkesterimatalla Saksassa, kesälomalla Pariisissa, muutaman kerran rajan takana Karjalassa, ja kerran Amerikassakin. Kielen opiskelun myötä Espanjassa vietettiin aikaa useina talvina. Se oli selkeästi mieluista ja innostavaa, vaikka Suomen talvia ja hiihtolatuja taisikin olla ikävä.

Mikko-ukko ja Tuomas trampoliinia rakentamassa mökillä kesällä 2020.

Vuonna 2010 syntynyt poikamme Tuomas on isän ainut lapsenlapsi. Hänestä tuli ukko ja hän oli asiasta kovin iloinen ja ylpeä. Hän touhusi pojan kanssa ja halusi opettaa tälle asioitaan, kuten oli meille pojilleenkin aina tehnyt. Moni asia jäi varmasti tekemättä pitkän välimatkan ja liian lyhyiden tapaamisten myötä, mutta monia asioita he kuitenkin tekivät yhdessä. Ukko opetti pojan ajamaan ruohonleikkuria ja pelasi tämän kanssa mielellään jalkapalloa, vaikka pahasti kipeytynyt jalka alkoi haitata liikkumista.

Jalan kipeytyminen oli isälle katkera paikka. Hänen kävelynsä ja työntekonsa hankaloituvat eikä lääkettä outoon kipuun oikein koskaan löytynyt. Hän ei syönyt mielellään kipulääkkeitä, ja tuska alkoi hallita elämää. Asioitaan hän hoiti yhä ahkerasti, mutta valitti usein jalkaansa ja joutui lepäämään. Tämä oli myös omiaan vetämään mielialaa alavireiseksi. Isän huumori ja pohjimmiltaan iloinen luonne säilyivät taustalla

viimeiseen saakka, mutta mukana oli myös paljon huolta, harmia, surua ja ärtymystä.

Soittelin isälle vuosikaudet melkein päivittäin ajellessani töistä kotiin. Niissä puheluissa hän kertoi aina tekeillä olevista projekteista tai muista tapetilla olleista aiheista. Välillä mieli oli iloinen, välillä apea. Syksyllä 2020 hän ilmoitti saaneensa syöpädiagnoosin. Se iski hyvin voimakkaasti. Hän, joka

oli kuitenkin ollut aina voimakas ja hyväkuntoinen isä, oli saanut tällaisen diagnoosin. Äiti oli sairastanut omansa hetkeä aikaisemmin, mutta saanut niihin toimivan hoidon. Niinpä usko oli vahva, että myös isä tästä paranee. Loppujen lopuksi taisi olla niin, että hänen kohdallaan tilanne oli selvä jo diagnoosivaiheessa; lopullista hoitoa ei ole, mutta aikaa on vielä.

Aikaa olikin. Vaikka kunto pikkuhiljaa hiipui, hän sai elää vielä kaksi kesää ja seuraavan talven. Mökillä tehtiin vielä monta projektia ja yhtä taidokkaasti ja uutterasti hän hoiti niitä vielä viimeisenä kesänäankin, vaikka väsymys oli jo kova ja voimat hiipuneet. Sain silti todeta hänet monessa asiassa taitavammaksi, kun jotakin askaroimme.

Puheluiden myötä tuntui silti koko talven, että hän on oma itsensä, vaikka yhä useammin tapasin hänet nukkumasta soittaessani. Välillä oli oikeinkin iloisia hetkiä. Erityisenä muistoja jäi mieleen, kun hän eräänä päivänä vastasi iloissaan puhelimeen: "Rakas poikani Antti". Puhelussa oli iloinen sävy sillä kertaa.

Viimeisenä syksynään ja talvena hän seurasi piharemonttia, josta tuli odotettua suurempi. Harva se päivä hän valitti tyytymättömyyttään töiden hitaaseen etenemiseen, ja muisti mainita kuinka työmiehet katselevat ja juoruavat sen sijaan, että tekisivät töitä! Isä luopui taloyhtiön hallituksesta vain muutamaa viikkoa ennen menehtymistään. Hän oli ollut toimessaan puheenjohtajana jo Anjalassa ja jatkoi uuden kotinsa yhtiössä Savonlinnassa.

Maaliskuun puolivälin jälkeen isä oli sitten yöllä kaatunut kotona eikä päässyt omin voimin ylös. Hänet vietiin lopulta ambulanssilla Savonlinnan keskussairaalaan. Seuraavalla viikolla hän vaikutti puhelimesta oikein pirteältä ja touhukkaalta, sillä hän oli saanut huonekavereita, joista etenkin toisen kanssa hän oli saanut keskustella metsästyksestä ja muista läheisistä asioista. Niinpä tuntui, että hän on taas toipumaan päin. Isä oli kuitenkin odotellut tietokonetomografian tuloksia, jotta hän olisi voinut saada sädehoitoa. Tulokset olivatkin sangen huonot. Olin soittanut hänelle perjantaina 24.3. ja hän oli oma itsensä, mutta illalla äiti soitti ja kertoi, ettei isä pääse enää kotiin. Päätin matkustaa hänen luokseen heti lauantaina.

Niinpä tein matkan Savonlinnaan ja istuin hänen seuranaan sekä lauantai-illan että sunnuntai-illan. Hän oli melko väsynyt ja nukkuikin suuren osan ajasta, mutta hereillä ollessaan jutteli ja vitsailikin. Kun minun tuli aika lähteä, tervehdimme. Olin menossa ovelta, kun hän huikkasi perään Simpauttajan tervehdyksen: ”Hojo hojo”. Tämän kuittasin, ja nämä jäivät viimeisiksi sanoiksemme.

Seuraavana päivänä, maanantaina, hän oli nukkunut lähes koko päivän eikä reagoanut vierailijoihinkaan. Tiistaina aamupäivällä isä

siirrettiin saattohoitoon ja hän jätti tämän maailman kello 14.40. Äiti oli hänen vierellään loppuun saakka.

Keskiviikkona 12.4. kävimme jättämässä hänelle jäähyväiset Savonlinnan keskussairaalan kappelissa äidin, veli-Jussin ja isän Tellervo-siskon kanssa. Hänet kuljetettiin Savonlinnasta ensin rakkaan mökin pihaan, jossa keväinen tuuli vielä helli hänen arkkuaan. Kevään ensimmäinen perhonen lenteli meidän siinä hyvästellessämme. Kodin, Rautalahden koulun, kohdalla hiljennettiin.

Hautajaispäivä koitti poikamme Tuomaksen syntymäpäivänä 6.5. Isän siskonpoika, Aaro, siunasi isän taivasmatkalleen. Jäljellä olevista kolmesta sisaruksesta paikalla olivat veli-Pertti ja sisar-Tellervo. Hautajaistilaisuus oli kaunis, koskettava ja raskaskin. Urut soivat, kukkatervehdykset laskettiin, sello soi Järnefeltin Kehtolaulun. Kannoimme isän ulos kärryyn ja laskimme aikanaan hautaan kotipitäjänsä multiin kauniille paikalle pihlajan viereen. Järvinen haudalta näkyy. Isän viimeinen leposija on kolmen haudan päässä hänen omien vanhempiensa ja Saara-siskon haudasta, joten paikka on isälle tuttu.

Kiitos, isä, kaikesta. Elämästä, neuvoista, opeista, rakkaudestasi. Tuesta ja huolenpidosta. Sinä olit varmasti hyvä isä, joka ajatteli perhettään aina ensin. Jälleennäkemisen toivossa, poikasi Antti.

Antti Laukkanen

Laukkasten sukuseuran vpj

Helmi ja Toivo

Lapsuuteni kodissa asuivat myös isovanhempani Helmi ja Toivo. Heidän tärkeää tehtäväänsä ei lapsena osannut arvostaa. Ei ollut nykyaikaista päivähoitoa, vaan saimme jäädä kotiin mamman ja papan luokse. Mamma kertoi samoja Karjalan-aikaisia tarinoita moneen kertaan. Osan me kakarat suodatimme pois. Kumma kyllä, kun aloin tutkimaan sukuani, moni asia kumpusikin muistojen syövereistä.

Kotipaikkamme oli Maaniitty, minne isä, mamma ja pappa muuttivat vuonna 1948. Pappa ja mamma ostivat Maaniityn paikalliselta tilalliselta. He raivasivat pellot ja rakensivat talon ja muut rakennukset. Naapureina, muutaman kilometrin säteellä, oli paljon karjalaisia. Heitä oli tullut Muolaasta ja Kaukolasta, kuka mistäkin, ja asettunut Someron pieneen kylään, jossa mekin asuimme.

Sukulaisia kävi kylässä, ja oli mukavaa, kun kylässä käytiin ilman kutsua. Ajatuksena oli, että ”mennäänpä käymään naapurissa, jos eivät ole kotona, niin ei siinä suuri tappio tule”. Lähiseudun kyläreissulle matkaan saatettiin lähteä traktorilla, jonka perässä oli laatikko. Pappa ja mamma vierailivat sunnuntaisin papan veljen luona ja perinne jatkui senkin jälkeen, kun uudet asukkaat tulivat taloon. Ovesta sisään astui aina ensin pappa ja vasta sen jälkeen mamma. Joku roti se olla piti. Se oli sitä aikaa.

Toivo Teräväinen ja Helmi oli os. Laukkanen

Maaniitty 60- luvun taitteessa

Pellonraivausta 1951

ja papan kyläillessä mamman siskon luona alkoi tapahtua. Huonekalujen muutto ja keittiö alkoivat muotoutua. No, tulihan siitä sanomista, mutta hyvin nukutti uudessakin huoneessa!

Pappa ei ehtinyt sitä iloa katsomaan kuin puolisen vuotta, kun jo vietettiin hautajaisia. Eipä ollut enää pappaa, joka tarjosi aina Pectus-pastilleja. Muistan hyvin vieläkin litteän pastillirasian.

1970-luvun tietämillä isä ja äiti alkoivat suunnitella siipeä vanhaan taloonsa. Olin isän mukana, kun hän työskenteli rakennuksella ja istuin harmaassa tuolissa peittoni alla. Uuteen siipeen tuli mammalle ja papalle huone ja pesutilat, eteinen ym. Mamman ja papan vanhaan huoneeseen tuli keittiö. Mutta kuka sitä omasta huoneestaan muuttaisi pois. Kerran mamman

Mamma eli vielä noin kymmenen vuotta, kutoi sukkia ja jatkoi tarinoiden kertomista. Kun mammasta jätti aika, Maaniitty myytiin. Sanoimmekin, että nyt pappa ja mamma kään-tyvät haudassaan, kun heidän työnsä menee. Mutta toisaalta, elämän on jatkuttava.

Kirj. Jaana Väisänen

Oikealla Helmi. Kuva on otettu Lahdelman keittiössä, jossa mamma on ollut piikomassa.

MUISTOJA KOULUVUOSILTA

Olin kuusivuotias, kun aloitin koulunkäynnin syksyllä 1961 Luumäellä Taavetin kansakoulussa. Täytin seitsemän vasta marraskuussa, joten olin lähes vuoden useimpia luokkatovereitani nuorempi. Asuimme silloin 12 kilometrin päässä Taavetin keskustasta ja kansakoulusta, maalaistalossa keskellä korpea. Koulussa käytiin silloin kuutena päivänä viikossa eli myös lauantaisin.

Kouluun lähteminen jännitti kovasti, mutta uskon, että vanhempani olivat myös jännittyneitä erityisesti siitä, miten jaksaisin kulkea koulumatkat. Minulle oli hankittu jo kesällä oma pieni polkupyörä, jolla opettelin kesän aikana ajamaan. Syyskuuhun mennessä olin jo mielestäni ihan taitava pyöräilijä. Isä laittoi pyörääni valot, jotta näen liikkuu pimeällä. Koulureppu ja kynäkotelokin hommattiin.

Koulumatkasta ensimmäiset viisi kilometriä oli metsätietä, sen jälkeen vielä seitsemän kilometriä päällystettyä valtatieä. Autoja kulki, mutta harvakseltaan. Isäni ja äitini muistuttivat monesti, että pitää pysyä tien oikeassa laidassa eikä keskelle tietä saa ajaa. No, uskoihan minä.

Ensimmäisenä koulupäivänä äiti lähti kanssani koulumatkalle ja vei minut kouluun. Kotimatka minun pitikin sitten jo tulla omin avuin, olihan reitti jo tullut tutuksi aiemmin loppukesän aikana. Koulukuljetusta ei silloin vielä ollut, ei takseja eikä busseja.

Syys- ja lokakuussa kuljin koulumatkat pyörällä. Kun lumi satoi maahan, meille haettiin mummolasta hevonen, jolla äiti kuskasi minut kouluun päivittäin. Iltapäivällä äiti tuli sitten hakemaan minut kotiin. Kyllä heppa sai

Valokuvassa entinen Taavetin kansakoulu, myöhemmin Luumäen kunnallinen keskikoulu. Kuva vuodelta 2014.

liikuntaa! Lunta oli paljon ja tie oli auraamaton. Nämä hevoskyydit olivat minusta mukavia, vällyn alla oli kiva kököttää pikkusiskon kanssa. Muistan vielä senkin tapauksen, kun yhdessä alamäessä kotimatalla reki kaatui ja lensimme siskoni kanssa hangelle. Sisko oli vuoden vanha ja alkoi tietenkin parkua suureen ääneen hangessa. Kotiin kuitenkin selvittiin ehjin nahoin.

Kakkosluokan syksystä eteenpäin hiihdin sukilla sen viisi kilometriä valtatie varteen ja siitä ajojn polkupyörällä loput, pakkaslukemista riippumatta. Joku ehkä tätä lukiessa ihmettelee, miksi isä ei kuljettanut. Hän oli töissä Helsingissä ja tuli kotiin vain viikonlopuksi, joten meidän oli selvittävä omin avuin.

Kotona minulla ei ollut leikkikavereita, eikä naapureitakaan niin lähellä, että sieltä olisi leikkikavereita saanut. Minä hiihtelin talvella, laskin pulkalla mäkeä, könysin navetan vintillä heinäkasoiissa ja sisällä piirtelin aikani kuluksi. Sähköjä ei ollut, oli vain sellainen Aladin-lamppu, mutta se valaisi hyvin. Vaatteet olivat villadmaskien tapaisia ja takki tehty vanhoista vaatteista. Lisäksi oli äidin neulomia villapaitoja. Jalkineina olivat huopikkaat ja lapasia kahdet päällekkäin. Tietysti oli myös pipo ja kaulaliina. Tällä tavoin tarkeni hyvin. Keväällä sitten jo vähennettiin kevyempiin asusteisiin ja kesä juostiin paljain jaloin.

Koulussa oli välitunnilla leikkikavereita yllin kyllin, luokalla oli liki 35 oppilasta. Kouluun menon vääjäämätön seuraus olivat sairaudet. Minä sairastin ensimmäisen kouluvuoden aikana vesirokon, tuhkarokon ja jopa sikotaudin kaksi kertaa. Lisäksi sain ajoittain räkätauteja, kuu-

metta ja kurkkukipuja. Vihurirokko tuli sitten hieman myöhemmin. Kamalin juttu oli kuitenkin täiepidemia. Sen sai jokainen luokkatoveri kokea. Terveysisar tuli luokkaan ja tutki jokaisen oppilaan pään. Kotiin lähdettiin sitten hoito-ohjeiden kanssa. Äiti pesi pääni bensalla kotona useamman kerran ja taisi pestä pyykkiäkin ihan urakalla. Hänelle on täytyntä olla rankkaa pestä pyykit saunalla ja huuhtoa ne kylmässä vedessä tiinussa pihamaalla.

Terveysisaren ja lääkärin tuloa luokkaan pelättiin. Lääkäri tarkasti kaikki oppilaat jonossa, vain pikkuhousut sai olla päällä. Sen jälkeen terveysisar antoi rokotuksen. Ei siinä isommin ihmetelty eikä itku auttanut Terveysisar kellisti jokaisen polvelle ja tuikkasi piikin kankkuun. Vanhemmat eivät olleet tietenkään paikalla.

Oma kokemuksensa oli sitten myös käynti hammaslääkärisä. Onneksi minä en ollut saanut syödä karkkeja, joten selvisin hammaslääkäristä helpolla. Yksi reikä paikattiin ja sen ajan instrumenteilla tehtynä kokemus oli hirvittävä. Hammaslääkäriillä oli jalalla poljettava pora! Tämän kokemuksen jälkeen ei vanhempien tarvinnut patistaa minua pesemään hampaitani.

Ensimmäisellä luokalla kouluruokana tarjottiin puuroa tai vellii. Jokainen toi myös omat voileivät ja maitopullon tai mehua mukanaan. Koulun keittäjä annosteli puurot emaliseen siniseen kuppiin. Muistan, että kupissa oli valkoisia pilkkuja. Viikon aikana saatiin ruis-, kaura- ja ohrapuuroa. Joskus saimme vispipuuroa ja mannaveiliä. Erityinen herkku oli mannapuuro kiisselin kanssa, mutta sitä saimme hyvin harvoin.

Toisella luokalla saimme jo tavalliset lautaset ruokailuun. Silloin muuttui koulun tarjoama ruokakin astetta paremmaksi, oli muun muassa lihakeittoa, hernekeittoa ja kaalisoppaa puurojen ja vellien lisäksi. Maitoa ja näkkileipää saatiin myös koulun puolesta. Noina aikoina koululta tuli pyyntö, että jokaisesta kodista tuotaisiin kouluun puolukoita yksi ämpärillinen. Ruoan paranemisesta huolimatta minulla oli aina kotiin tullessani kiljuva nälkä. Onneksi äidillä oli silloin ruoka jo valmiina odottamassa. Tuolloin kouluviikkokin muuttui viisipäiväiseksi.

Monilta luokkatoveriltani koulunkäynti jatkui kansalaiskoulussa, koska vanhemmilla ei ollut varaa maksaa lasten opiskelua. Onneksi vanhempani suostuivat ja minä sain mahdollisuuden jatkaa kunnallisessa keskikoulussa, jossa kunta maksoi opiskeluvälineet. Jotain käsityötuntien tarvikkeita ja urheiluvälineitä piti ostaa itse. Noina aikoina alkoi myös kunnan maksama oppilaiden linja-autokuljetus kouluun ja takaisin. Se tuntui todella luksukselta.

Kouluaikaisia valokuvia katsoessani voin vain todeta, että vaatteet näyttivät kamalilta päälläni. Onneksi en ollut ainut. Äiti ompeli itse paljon vaatteita meille lapsille ja osti tutuilta perheiltä lasten pieneksi jääneitä vaatteita. Hyvätuloisten perheiden lapsilla oli kauniita, muodikkaita ja uusia vaatteita. Koulutovereistani lähes kaikki joutuivat pitämään sisarusensa pieniksi jääneitä vanhoja vaatteita ja kenkiä.

Keskikoulun jälkeen jatkoin lukiossa. Sain vapaaoppilaspaikan, mutta kirjat piti ostaa itse. Rahat kirjoihin hankin kesätöilläni, koska muuten koulunkäynti olisi loppunut siihen. Vietin yhden kesän puutarhalla töissä ja seuraavat kaksi kesää mansikkamaalla Ruotsissa, mistä tienasin hyvän palkan. Tykkäsin opiskella ja aikanaan kirjoitin ylioppilaaksi. Siitä eteenpäin on elämä kuljettanut ja olen pärjännyt. Viimeisimmän tutkintoni, YAMK, suoritin vuonna 2008.

Non scholae sed vitae discimus!

Sirkka-Maaret Pumpanen

25 Laukkalan kylän historia II ja taustoja

Laukkalan kylän muodostumisen voidaan katsoa alkaneen vuoden 1559 paikkeilla, jolloin veroluetteloihin merkittiin Rytkynsaloon asetunut Henric Laukkanen. Hän perusti Laukkasten kantatilan paikalle, joka tunnetaan nykyisin nimellä Salonsaari. Saari on Pielavesi-järven pohjoisosaa hallitsevan lähes 40 neliökilometrin suuruisen Hirvenselän itärannalla. Saari on järven toiseksi suurin ja kooltaan 300 ha.

Laukkala käsitetään nykyisin suuremmaksi alueeksi kuin maarekisterin mukainen ”Laukkalan huutoo” oleva alue. Tämän alueen itäraja noudattelee Salonsaaren viereistä rantaviivaa aina Savijoen ja Savijärven kautta Kotajokeen pitkin Kotajärven kulkevaan Kiuruveden rajaan. Tämän rajan takana ovat Joutsenniemi, Lammassalo, Niemisjärvi ja ”Tommonmäen huutoo” olevat kylät, länsiraja kulkee Koivujokea pitkin Koivujärven Kiuruveden rajaan. Laukkalan kyläksi alettiin käsittää myös Savijoki-Savijärvi-linjan itäpuolisen alueen kaistaa,

mutta Koivujoen taakse ei tällaista laajennusta juurikaan tapahtunut. Heikki Laukkanen toi kylälle nimen ja alueelle syntyi lisää suvun asuttamia tiloja. Kattilasalmi, Tervämäki, Haipola, Tikanaho, Halmelampi, Hiekkala, Pitkäjärvi ja Pitkälät olivat Laukkasten hallinnassa olleita tiloja.

Elämää entisaikojen Laukkalassa

Laukkala oli syrjäseutua ja elämä siellä sen mukaista. Isonvihan ja Suomen sodan melskeet tuskin tänne asti paljon kuuluivatkaan. Kirkonkirjoista voidaan havaita, että perheet olivat isoja ja taistelu luontoa vastaan jatkuvaa. Asukkaiden kuolinsyinä toistuivat näivetystauti, kikhosta, feber, heikkous, hukkuminen ja jopa galenskap.

Esimerkkeinä elämän ankaruudesta seuduilla kerrottakoon pari tapahtumaa.

Juhannuksen aikaan, 28.6.1808, Haipolassa asuneelta Adam Laukkaselta hukkui kolme

Laukkalan kartta

ja hänen veljeltään Staphanilta kaksi lasta Savijärveen. Lapsista vanhin oli noin kahdeksanvuotias ja nuorin noin puolitoistavuotias. Perimätiedon mukaan lapset olisivat olleet menossa Savijärven vastarannalla olevalle kyläkeinulle veneen kaatuessa. Pian tämän tragedian jälkeen Staphan muutti perheineen Tikanahoon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ollessa 1800-luvulla ja vielä 1900-luvun puolellakin kehittämättömät, perheet olivat suuria, jotta korkean lapsikuolleisuuden takia vanhusten hoitokin olisi turvattu. Elämisen kovuutta sekä sosiaalihuollon kehittämättömyyttä 1800-luvun lopulla ja vielä 1900-luvun alussa kuvaa tieto, että ehkä vain 50 % lapsista eli täysi-ikäisiksi. Kuvaavaa on karu ja järkyttävä kertomus Tikanahossa asuneesta Matts ja Frederika os. Gång, Laukkasen perheen kohtalosta. Perheen tragedia paljastui, kun Tikanahon pihapiiristä löytyi kesällä 2016 kallioon hakattu kaiverrus 'M.L. *18 25/XII 87 – 18 18/V 91'. Kirkonkirjoista selvisi, että kyseessä oli perheen ensimmäisen lapsen Marianan lyhyt elämänsä. Mutta tragedia ei loppunut tähän.

Toinen lapsi syntyi 13.4.1889, Mariana kuoli hivutustautiin 18.5.-91, perheen kolmas lapsi, kuuromykkä Viljam, syntyi 22.7.1891. Neljäs lapsi Hugo eli vain 28.2.1894- 12.6.1894 välisen ajan, hän kuoli hinkuuskään. Viides lapsi Emil syntyi 7.7.1895 ja kuoli hivutustautiin 27.2.1896. Kuudes lapsi Hilda Selina syntyi 4.4.1898, ja kun tyttö oli noin seitsemän kuukauden ikäinen, kuoli äiti Frederika 19.11.1898. Hilda Selina menehtyi keuhkokuumeeseen 28.1.1899. Runsaassa kahdeksassa vuodessa Matts oli menettänyt vaimonsa ja viisi lasta. Kuuromykan Viljamin kohtaloa ei tiedetä.

Sankaripatsas Aseveljen hyvästijättö

Laukkalan kehitys käynnistyy

Laukkalan etäisyys Pielaveden Kirkonkylästä on maata pitkin kolmisenkymmentä kilometriä, vesitse muutaman kilometrin vähemmän. Matkan pituudesta johtuen Laukkalan seudulla alkoi syntyä ajatus omasta seurakunnasta pitäjän pohjoispäähän. Syntyi jopa pientä kilpailua Sulkavan kylän kanssa. Laukkalassa pidetyssä kokouksessa 1920-luvun lopulla valittiin toimikunta, jonka tehtävänä oli viedä hanketta eteenpäin.

Omaa seurakuntaa ei saatu, mutta saatiin 2.3.1926 päätös hautausmaasta, johon ensimmäinen vainaja haudattiin vuoden 1934 alussa. Kirkkohanke ei edennyt kirkkoherra Levanderin pöydällä ennen kuin Marttayhdistys otti kirkon saamisen tavoitteekseen. Rakennustyöt alkoivat syksyllä 1939, jolloin sodanuhka oli jo näkyvässä. Peruskiven muuraustilaisuudessa puhunut Jauhialan talon isäntä Aatte Penttinen totesi, että tarkoitus oli tehdä Herran Tempelli, mutta taitaakin tulla ryssän hevostalli.

Laukkalan kirkko

Kirkko saatiin muurattua harjakorkeuteensa, kun miehet komennettiin YH:n nimellä tunnettuun linnoitustyöhön Laatokan koillispuolelle, jonne Pielaveden miehet lähtivät Suojalan edestä 24.10.1939. Talvisodan he taistelivat JR39:ssä, ja kun talvisota päättyi 13.3.1940, Laukkalan kirkko rakennettiin valmiiksi.

Kirkon suunnitteli pielavetinen Eemil Ikaheimo. Kirkon toisen kellon lahjoitti vähän ennen lentävään keuhkotautiin menehtymistään Taipaleen talon poika Kauko Penttinen. Alttaritaulu on Hilja Karolan maalaama jäljennös saksalaisen Heinrich Hoffman maalauksesta Jeesus Getsemanessa. Karola on maalannut myös urkuparven seinässä olevat maalaukset ”Tuhlaajapoika”, ”Hyvä Paimen” ja ”Kylväjä”-freskot. Näitä maalauksia rahoitti aikanaan kirkkohankkeen vahva mies, Järvenpään isäntä Herman Pietikäinen. Vuoden 2021 alkupuolella kirkon ylle nousi uhkaavia pilviä, kun Ylä-Savon Seurakuntayhtymän kiinteistöohjelma julkaistiin. Kirkon kohdalla maantien toisella puolen Laukkalan hautausmaa, jossa on myös 61

sankarihautaa ja vuonna 1958 paljastettu taiteilija Armas Tirrosen graaniittiin veistetty reliefi ”Hyvästijättö”. Itse hautausmaa otettiin käyttöön jo tammikuussa 1934, kun sinne haudattiin ensimmäinen vainaja, Eljas Hyvönen. Laukkalassa oli aikoinaan myös virallisen apulaisen nimikkeellä pappina työskentelevälle 1940-lopussa rakennettu pappila. Se sijaitsi urheilukentän vieressä, 250-300 metriä Kiuruveden risteyksestä Vaaraslahteen päin. Pappila myytiin yksityiselle, kun seurakunnan tarve loppui. Ylimääräisen apu-

laisen virassa Laukkalassa ovat olleet Martti Martikainen 1945–1946, Kaarlo Niininen 1946–1957, Urpo Kokkonen 1957–1959, Osmo Töyry 1959–1963 ja Pertti Juvonen 1963–1966.

Sodan loppuvaiheessa, kun väestö evakuoitiin, Laukkalaan saapui aluksi evakoita Salmin pitäjältä. Heidän lopulliseksi sijoituspaikakseen tuli Nilsia, ja tilalle tuli runsas kaksikymmentä perhettä Suistamon pitäjältä. Syksyn 1947 aikana seudulle sijoitettiin uusia nimiä, kuten Jeskanen, Paavilainen, Maksimainen, Teppo, Penttonen, Luostarinen, Tjaga, Saarinen, Turunen, Jouhki ja Kuikka, jotka olivat uusia kylän asukkaita. He vilkastuttivat elämää uudella uskonnollaan, tavoillaan ja kulttuurilla. Maalatapon alkaminen viidentoista vuoden kuluttua teki monista jälleen evakkoja.

Samoihin aikoihin pappilan kanssa sen viereen rakennettiin Terveystalo, jossa asui melko kauan alueen terveyssisar ja siinä toimi myös lasten neuvola. Väestön vähetessä toiminta siirrettiin kirkonkylään ja rakennus myytiin.

Timo Laukkanen Pielavesi

Jatkosodan muistomerkki Jyväskylään

Jatkosodan Jyväskylän nimikko-osasto on saanut oman muistomerkin 12.11.2022. Sillan Patteristona tunnettu Raskas Patteristo 27 perustettiin kesäkuussa 1941 Jyväskylän Normaalkoulun pihalla ylimääräisenä liikekannallepanona. Jatkosodassa sotinut Patteriston miehistö koostui pääosin Jyväskylän ja silloisen Jyväskylän maalaiskunnan reserviläisistä. Osa miehistä oli taistellut jo talvisodassa. Tykistö-osaston sotaan lähti 650 miestä Normaalkoulun pihalta. Taistelualaueena oli Karjalan kannas kesäkuusta 1941 syyskuun loppupuolelle 1944.

Isämme Yrjö Laukkanen toimi tuon ajan rintamalla tykkipatteriston ratsurina. Hänen sotilaspassinensa mukaan tärkeimpinä taistelupaikkoina olivat muun muassa Laatokan luoteisrannikko, Kannaksen taistelu; Inkeri, Riihiö, Siiranmäki, Punnus, Salmenlaita, Äyräpään sillanpääasema ja Vuosalmen taistelut. Raskas asemasota taisteltiin Ohdan lohkolla Lempäälässä.

Tykkiosaston tarkalla tulituksella onnistuttiin säästämään suomalaismiehistöä. Rankan ja pitkän taistelun aikana Sillan Patteristosta menehtyi 29

miestä, joista 18 oli Jyväskylän lähialueelta. Vammautuneita oli 40. Sankarivainajat on haudattu Jyväskylän vanhalle hautausmaalle. Rintamalla miehet kotiutettiin loka-marraskuussa 1944.

12.11.2022, yli 78 vuotta jatkosodan päättymisen jälkeen, Sillan Raskas Patteristo 27 on saanut oman muistomerkkinsä Jyväskylän Normaalkoulun pihalle. Aktiivisina puuhamiehinä ovat olleet reserviläiset hyvässä yhteistyössä kaupungin ja koulun kanssa. Muistomerkki toimii myös symbolina oppilaille osana Suomen historiaa. Pitkään odotettu muistomerkki on kunnioitus sodassa olleille henkilöille ja muistutus jälkipolville esi-isiemme raskaista ajoista itsenäisen Suomen hyväksi.

Kirsti Laukkanen ja sisarukset

Raskas Patteristo 27:n muistomerkki paljastettiin juhlavin menoin Jyväskylässä 12.11.2022. Kuva: Antti Laukkanen

MARIA-MUMMON SYNTYMÄSTÄ 150 VUOTTA!

26.5.2022

Sata vuotta alkaa olla aika monen aikanaan tutuksi tulleen ihmisen syntymästä, mutta 150 vuotta harvemmasta. Isäni äiti, **Maria Tynkkynen**, os. **Laukkanen**, on kuitenkin sellainen. Hän syntyi 15.12.1872 ja eli pitkän elämän, 13.6.1963 asti. Mummo oli viisi vuotta nuorempi kuin Mannerheim - jonka syntymän aikaan vallitsivat suuret nälkävuodet - ja kaksi vuotta nuorempi kuin Paasikivi. Mummosta minullakin 1953 syntyneenä on jonkinlaisia muistikuvia ja monilla serkuillani paljon parempia ja enemmän. Itse muistan oikeastaan vain yhden tilanteen varmaankin 1960-luvun taitteesta, kun mummo oli meillä käymässä ja jutteli äitini kanssa.

Maria-mummosta on kirjoitettukin aika paljon Tynkkysten suvun sukulehti *Nuotassa ja Tynkkysten sukukirjassa*¹, muun muassa kokonaisuudessa², jossa on serkkujeni kirjoittamia juttuja: **Heikki Tynkkysen Välituvan Albiini ja hänen perheensä**, **Esko ja Pentti Tynkkysen Välituvan vaiheita**, **Pirkko Kuittisen Mummon tyttö ja Pentti Tynkkysen Muistoja Välituvalta**. Mummon isänisä oli Vaara 5:een merkitty **Juho Laukkanen** (1806–1883) ja isänäiti **Helena os. Kettunen** (1812–1900).

Maria-mummo 1961. Kuvat omaa perintöä.

Juho hoiti *Kautolanmäellä* olevaa tilan n:o 5 osaa lampuotina 1860, jolloin tilan omistivat **Simon ja Heikki Kupiainen Hevossalosta**. Marian isä **Olli** (1840–1886) oli Juhon ja Helenan lapsista vanhin, äiti talonpojan tytär **Leena Paavontytär Paakkunainen** (1850–1921)³ vie-reiseltä tilalta n:o 4 *Paakkunala*, joka tunnetaan myös *Salkoniemenä*. Mummo oli siis kotoisin *Välituvan* pohjoispuolella olevasta naapuritalosta, jota hänen isänsä hoiti oman isänsä jälkeen, mutta sen pohjoispuolella oleva talo Paakkunala liittyi asiaan, koska mummon äiti oli sieltä ja koska Olli hoiti yhdessä 1852 syntyneen veljensä **Pekan** kanssa sitäkin. Ollin kuol-

¹ Tynkkynen-Hieta, Tiina (toim. 2016)

² Tynkkynen-Hieta, 87–103. Myös Nuotta 2010.

³ Mummon isä Olli s. 7.8.1840–21.5.1886 ja äiti Leena s. 8.7.1850–11.1.1921 Kesälähdellä (hautapaikka n:o 277).

Mummo pappoineen ja poikineen Albinin 70-vuotispäivänä 1945. Kuva omaa perintöä.

tua Pekan perhe jatkoi Salkoniemen tilalla, kun mummon äiti ja sisarukset muuttivat vähitellen muualle⁴. Salkoniemi säilyi ilmeisesti sukulaipaikkana mummulle läheisenä myös jatkossa. Sukulaisia muutti myöhemmin myös Välituvan lähelle *Someranniemeen*, kun mummon **Pek-**

ka-veljen poika **Kalervo** rakensi sinne huvilan. Kummiltani **Liisa Timgréniltä**, joka oli mummon sisaren Helenan tytär, 4.4.2012 saamani kirjeen mukaan Olli kuoli keuhkokuumeeseen vähän ennen hänen äitinsä Helenan syntymää. Oli tullut kylvövakka kaulassa, istuutu-

⁴ **Juhana** (s. 1874) meni 1902 naimisiin Anna Kupiaisen kanssa ja ilmeisesti he muuttivat 1903 Kesälahdelle. **Heikki** (s. 1875) meni 1902 naimisiin Anna Paajasen kanssa, ja hekin muuttivat Kesälahdelle 1903. **Anna** (s. 1877) meni 1921 naimisiin Juhana Laukkasen kanssa. He asuivat vuokralla Vaarassa n:o 3. **Pekka** (s. 1879) muutti naimattomana Mikkeliin 1906, mutta hänen poikansa **Kalervo** palasi Vaaraan loma-asukkaaksi. **Ulrika** (27.1.–9.6.1882) kuoli alle puolivuotiaina. **Olli** (1883–ilmeisesti 1918) oli **Liisa Timgrénin** kertomuksen mukaan ollut Jyväskylässä asetehtaassa töissä sisällissodan puhjetessa ja joutunut vankileirille Hennalaan. Veljet ja lankomies Albin olivat onnistuneet puhumaan hänet leiriltä pois, mutta hän oli kuitenkin kuollut pian leirin heikentämänä. Isänsä kuoleman jälkeen syntynyt **Helena** (s. 1886), Liisan äiti, meni 1905 naimisiin Kerimäen Kumpurannan n:o 1 talollisen Otto Kuvajan (1875–1930) kanssa. Äiti **Leena** muutti Kesälahdelle 1915.

Mummo Välituvalla Veikon ja Arvon lapsien kanssa ehkä 1958

nut kotinsa Kautolanmäen aitan rappusille ja sanonut, että nyt on tämän maailman työt tehty. Myös kummini mukaan Laukkasen veljekset, Olli ja ainakin 1.2.1852 syntynyt pikkuveli Pekka asuivat sekä Salkoniemeä että Kautolanmäkeä.

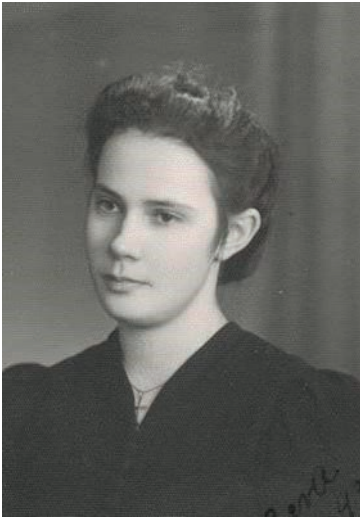
Mummo avioitui 23.4.1899 Vaaran Välituvan nuoren isännän **Paavo Albin Tynkkysen** (1875–1946) kanssa. Heille syntyi vuosien 1900 ja 1920 välillä yhteensä kymmenen lasta, joista kaksi vanhinta kuolivat jo lapsina, **lida** alle vuoden ja **Hilja** vajaan neljän vuoden iässä⁵. Aikuisiksi varttuneista kahdeksasta pojasta, ikäjärjestyksessä **Otto, Kalle, Pekka, Oskari, Veikko, Toivo, Arvo** ja isäni **Matti**, vanhin syntyi 1903 ja nuorin 1920. Välituvalla asuivat aluksi myös Albinin isä **Heikki** (1837–1903) ja äiti **Leena** os. **Leminen** (1851–1920) sekä nuorempia sisaruksia, joista nuorimmat olivat vuosisadan vaihteessa vasta kymmenen korvilla.

Mummon veli Pekka Laukkanen ja vaimonsa Elsa.

⁵ lida 1900–1901, Hilja 1902–1906.

Lapsia mummon elämässä riitti, hoidettavia suunnilleen 80 vuoden ajaksi. Varmaankin hän oli jo ennen omia lapsiaan joutunut esikoisena aika lailla hoitamaan nuorempia sisaruksiaan, ja omat lapset tulivat heti perään, kun nuorin sisko oli 13. Ensimmäiset lapsenlapset sitten syntyivät jo, kun oma kuopus ei ollut vielä kymmentäkään vuotta.

Eeva Laukkanen, myöhemmin Kivensalo, oli mummon sisaren Annan tytär ja siis isäni serkku. Kuvat Liisa Timgrénin albumista.

Ennen sotia Otolle ehti syntyä kolme lasta, joista vanhin kuoli tapaturmaisesti 1943, sotien aikaan kolme lisää ja he kaikki asuivat Välituvalla 1950-luvun alkuun saakka, kunnes muuttivat *Kulenoisten Taimelaan*. Kallelle lapsia syntyi perheen muuttaessa pian *Sääsänniemelle* ennen sotia jo viisi, joista yksi kuoli 1942, sotien aikaan syntyi vielä kaksi lasta ja sotien jälkeen vielä neljä. Pekan lapsista sotien aikaan syntyi kaksi ja myöhemmin kaksi, mutta Pekka asui

jo 30-luvulla ainakin kesäkaudet *Viitamäessä*. Oskarin lapsista kaksi syntyi sotien aikaan ja yksi jälkeen, mutta hekin asuivat muualla, 1949 alkaen *Rämälän Uutelassa Mikkelin* seudulla, samoin kuin 1946 alkaen *Rantasalmella* asuneen Toivon yksi sotien aikaan ja viisi myöhemmin syntynyttä lasta, sekä Viitamäelle asettuneen Matin kaksi lasta. Välituvalla syntyi sotien jälkeen Veikolle seitsemän lasta ja Arvolle viisi, mummon kuoleman jälkeen vielä kaksi.

Mummon nuorin sisar Helena ja tytär Liisa joskus 1930-luvun alkupuolella.

Ilmeisesti mummo osallistui lastenlastensa hoitoon erityisesti Välituvalla, mutta myös muualla. Viitamäessä hän ainakin oli minun syntymäni aikoihin katsomassa parivuotiaan veljeni perään samalla kun parikymppinen **Rauha**-serkkuni vastasi navettahommista. Lieneekö tältä reissulta muistiini jäänyt kertomus siitä, että mummo oli pudonnut kellarin rappusissa, kuitenkin satuttamatta pahemmin itseään. Rappuset olivat aika vaaralliset, koska

niissä on 90 asteen mutka heti ylhäällä; asialinen kaide niihin taisi tulla vasta 1990-luvulla. Yhteensä lapsenlapsia mummulle syntyi hänen elinaikanaan 45 ja jo mainitut kaksi vielä myöhemmin. Ainakin Sääsänniemeen ehti **Reino**-serkulleni syntymään seuraavaakin sukupolvea jo 1950-luvulla. Kaiken kaikkiaan mummulle voisi myöntää kunniamerkin lapsenhoidosta, johon hän tavalla tai toisella osallistui 1870-luvulta ainakin 1950-luvulle saakka. Mummon elämää määrittivät tietysti muutenkin aikakauden taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset ehdot. Naisen asema oli mummon syntyessä aika lailla kurja ja vaikka se vähitellen parani, luulen, että mummo ei siitä juuri ollut tietoinen tai ainakaan asiaan kiinnittänyt erityistä huomiota.⁶ Luultavasti mummon koti-tausta oli myös käynyt melko vaatimattomaksi isänsä kuoltua hänen ollessaan 13-vuotias. Ilmeistä oli, että mummo ei mitään varsinaista koulua ollut käynyt, kansakouluhan Vaaraan

perustettiin vasta kun mummo oli jo aikuinen. Ilmeisesti hän ei myöskään osannut kirjoittaa, koska käytti puumerkkiä vielä 1950-luvulla, mutta lukutaidon hän oli ehkä kiertokoulussa oppinut. Välituvan tilan oli Albin ostanut yksin 1897 ja yksin hän sitä ilman muuta myös hallitsi, ja mummon asema oli varmaan juuri sellainen kuin ”sanassa” sanottiin, miehelleen alamainen.

Mummo lienee ollut omalla ja kirkollisellakin tavalla ”uskovainen”. Muistan isäni arvioineen häntä ”tosi uskovaiseksi” tarkoittaen varmaan lähinnä hyväsydämyyttä ja avulaisuutta ahneuden vastakohtana. Mummon uskon-tosuhteeseen kuten hengellisten laulujen merkitykseen on viitattu myös em. serkkujeni jutuisia. Omaan mieleeni jäi joko itsekin kuulemanani tai isäni välittämänä mummon arvio ihmisen osasta ”armon kerjäläisenä”.

Aulis Tynkkynen

⁶ Naimisissa olevien naisten oikeusturvaa ja taloudellista asemaa parannettiin asteittain. Vuoden 1868 avioehtouudistus antoi naiselle oikeuden erottaa omaisuutensa miehen omaisuudesta. Hän sai tehdä itse avioehtosopimuksensa ilman naittajaa. Vuoden 1878 perintölaissa säädettiin sekä maaseudulle että kaupunkiin tasa-arvoinen perimysoikeus. Vaimo vapautui miehensä edusmiehisyydestä vuonna 1930 voimaan tullessa avioliittolaisa.

ISÄN JÄLJILLÄ – KOHTI SYVEMPÄÄ ITSEYMMÄRRYSTÄ

”Omien juurien tunteminen antaa syvyyttä ja suhteellisuudentajua tämän hetken elämää kohtaan ja toisaalta myös vastuullisuutta tulevaisuuteen.” Näin toteaa lapinlahtelainen kirjailija Minna Kettunen (www.yle.fi/kirjalaisuus/30.10.2012). Hän toteaa myös, että moni kiinnostuu juuristaan vasta, kun se on liian myöhäistä. Onko minun siis myöhäistä tutustua isäni juuriin nyt, kuusikymppisenä? En ole sitä mieltä, vaikkakin ymmärrän, että olisin saanut enemmän irti kaikesta, jos isäni (Pekka Tapani Laukkanen 21.8.1938–7.7.2004) edelleen eläisi. Olen joka tapauksessa päässyt huimalle, innostavalle seikkailulle isäni sukuun sen jälkeen, kun siskojeni kanssa tapasimme hänen serkkujaan Vääksyn Tallukan sukukokouksessa kesällä 2021.

YHTEISIÄ MUISTOJA NOUSEE

Olin aina ollut siinä luulossa, että isäni suku on hyvin pieni. Isä ei eläessään puhunut oikeastaan kuin muutamasta serkustaan, joiden kanssa hän aikuisiässä oli jonkin verran tekemisissä. Isä kuoli vuonna 2004, ja vasta pari vuotta sitten aloin selvittää hänen juuriaan tarkemmin. Koin, että isäni jäi syvimmiltään minulle jollakin tapaa vieraaksi.

Ensimmäinen merkittävä kohtaaminen tapahtui sukuseminaarikäynnillä Vääksyssä vuonna 2021, kun iskimme siskojeni kanssa oikeaan kultasuoneen; löysimme kymmenen isämme serkkua, jotka kaikki olivat yhdestä perheestä! Kolme heistä oli paikalla seminaarissa ja jo ensitapaamisessa tuli selväksi, että tulisimme tapaamaan loputkin, kunhan vain ajankohta sovitaan. Olimme siskojeni kanssa liikuttuneita siitä, kuinka lämpimästi ja innostuneesti nämä kolme sukulaistamme kohtasivat meidät.

Perustimme yhteisen Whatsapp-ryhmän, johon liittyivät koko löydettyjen sukulaistemme sisarusjoukko, ja jo muutaman päivän sisällä olimme jakaneet keskenämme valokuvia, erilaisia tarinoita ja muistoja. Oli koskettavaa, että joku saattoi tietää isästani tai tämän suvusta jotakin, mistä meillä siskojeni kanssa ei ollut aavistustakaan. Merkittävää oli myös se, kuinka isäni serkut muistelivat isäni isän (Tuomas Einari Laukkanen 21.12.1904–24.2.1945) traagista kuolemaa. Tällainenkin asia on yhdistänyt meitä toisistamme tietämättä. Niinhän se on, että saman suvun jäsenet kantavat samoja tarinoita. Onnellista mielestäni olisi se, että näitä tarinoita pääsisi jakamaan yhdessä.

MONTA TALOA, VIELÄ ENEMMÄN TARINOITA

Yksi isämme serkuista, Kirsti Laukkanen, järjesti yhdessä sisarustensa kanssa meille ikimuistoisen tilaisuuden tutustua isäni suvun kotiseutuun ja niihin paikkoihin, joissa he ovat eläneet. Lähdimme matkaan innostunein ja jännittyneinkin mielin. Kuinka monta esi-isiemme kotitilaa tulisimmekaan kokemaan.

Aloitimme kierroksen Tuohimäen tilasta, Petäjäviedeltä, jossa asui aikoinaan ensimmäinen tiedossa sukuhaaramme jäsen Erik Matinpoika (1766–1816) perheensä kanssa. Yksi hänen pojistaan oli Eerik Erikinpoika (1810–1866). Sukupolvia myöhemmin tila on myyty vieraalle. Tuohimäen nykyinen omistaja esitteli vanhaa, hyvin säilynyttä maatilan esineistöä ja kertoi samalla oman elämänsä tarinaa.

Menimme seuraavaksi Laukkalan taloon, jossa Eerik Erikinpojan poika Kalle (24.3.1841–8.5.1922) on ensimmäisenä ottanut käyttöön nimen Laukkanen. Talon nykyiset asukkaat

ovat tehneet tutkimusta tilalla asuneista henkilöistä, mutta eivät ole löytäneet kyseiseen Kalleen liittyvää tarkempaa tietoa tai sukumme papereita. Olemme kuitenkin vaikuttaneita siitä, kuinka he kertovat auliisti ja ajan kanssa kaiken sen minkä tietävät suvustamme.

Laukkalasta jatkamme matkaa Pöytämäen tilalle, jossa Kalle Laukkasen jälkeläiset ovat asuneet. Huomaan, että tunnelma tiivistyy sitä mukaa, mitä lähemmäs isämme isää pääsemme. Yksi Kallen jälkeläisistä oli siis Pöytämäen isäntä, August Laukkanen (10.12.1871–29.6.1946), joka oli isäni isoisä! Hänen poikansa, Tuomas Einari oli isoisäni, jota en koskaan tavannut. Olen isäni tarinoista ja muutamista valokuvista muodostanut käsityksen lempeästä ja hyväntahtoisesta miehestä ja ajan saatossa vakuuttunut siitä, että juuri sellainen hän oli. Kun ajattelen isoisääni, näen aina edessäni hänen silmänsä, joissa on erityistä lämpöä. Sellaiset silmät isälläniikin oli. Pöytämäki on komea tila, jossa alkuperäinen rakennus, josta on enää jäljellä muutama nurkkakivi, on seissyt korkealla, pöytämäisellä mäellä. Talon nykyinen isäntä ottaa meidät vastaan hyvin lämpimästi tervehtien. Muutama kurkikin on tullut tervehtimään meitä pihapiiriin. Olemme siis isoisämme synnyntilalla, Jyväskylän maalaiskunnassa, joka nykyään on osa Jyväskylää.

YHTEISET TARINAT NOSTAVAT TUNTEITA

Matkaamme vielä viimeiselle sukumme tilalle, Marjomäelle, jossa yksi isäni serkuista ottaa meidät vastaan. Hän on Aimo Toivainen, isäni isän siskon poika. Voi kuinka monta kosketavaa tarinaa ja vielä enemmän valokuvia saamme käydä läpi. Itkemme ja nauramme,

kyselemme ja ihmettelemme. Tässäkin kohtaamisessa veri on vettä sakeampaa, niin merkittävältä kaikki tämä tuntuu. Olivatpa tarinat sitten surullisia tai iloisia, kaikki tämä on sukumme elämää. Yhteiset sukupolvien kokemukset asettavat meidät perspektiiviin, jatkumoon, jossa oma osa näyttäytyy ikään kuin palana jotakin isompaa kokonaisuutta. Täällä kuulemme muun muassa tarinaa siitä, kuinka isäni, Pikku-Pekka, ja hänen äitinsä ovat käyneet paljon kylässä senkin jälkeen, kun isoisäni oli kuollut.

Tarina isoisäni kuolemasta muistuu mieleen ja nostaa paineen tunteen rintakehään. Hengittelen ja katselen pihapiiriä, tunnen surua. Millaiselta on isoäidistäni mahtanut tuntua, kun hän on jäänyt kaksin kuusivuotiaan isäni kanssa? Einarin kuoleman tuli niin yllättäen. Hän oli 40-vuotias junanlähettäjä, kun hän työtehtävää tehdessään liukastui junan alle sateisella säällä. Muistan valokuvan, jossa isäni istuu hevoskärryillä isänsä arkun vieressä mustiin puettuna. Tämä tapahtuma kutoi Pikku-Pekkaan isän mentävän aukon, joka tulisi heijastelemaan isäni elämään vielä monella tapaa. Väkisinkin tulee mieleen, miten isäni elämä olisi ollut toisenlainen, jos hän olisi saanut elää molempien vanhempiensa kanssa. Pääsemme sulattelemaan kaikkea päivän aikana kokemaamme Kirstin suloiselle mökille, Harakanpesään. Viehätymme paikasta kerta kaikkiaan! Pulaudamme saunomisen lomassa ihanaan, puhtaaseen Yölampeen ja nautimme maukkaan iltapalan. Ihmettelemme vain, miten Kirsti kaiken tämänkin on ehtinyt järjestää! Yöksi pääsemme Kirstin siskon, Helenan kauniiseen taloon Petäjavedelle. Helenakin on laittanut herkullisen iltapalan, ja tarinoimme kaikkea päivällä tapahtunutta nukkumaanmenoon asti.

'Koko porukka koolla Alhaisten tilalla. Henkilöt vasemmalta: Esko, Helena, Heli, Hilikka, Aarne, Pirkko, Tuija, Toini, Saila, Antti, Erkki, Kirsti ja Risto. Pekka Laukkasen tyttäriä ovat Heli, Saila ja Tuija.'

VIHDOINKIN KAIKKI KOOLLA

Aamupalan jälkeen poikkeamme Petäjäveden historiallisessa kauniissa puukirkossa. Sieltä suuntaammekin tapaamaan koko loppua sisarusparvea. Kaikesta jo tähän asti koetusta olemme vaikuttuneita, mutta retken kohokohta on kuitenkin vasta edessä. Meidät on kutsuttu yhden isämme serkuista, Esko Laukkasen, kotitalalle, jossa odottaisivat loput sisarusket. Tälle Kirstin äidin synnyntilalle Kirstin isä, Yrjö, meni aikanaan kotivävyksi. Ajamme kauniiseen ja upeasti hoidettuun maalaistalon pihapiiriin. Tiedämme jo etukäteen, että tällä tilalla asuu ahkerista ahkerin pariskunta, joka viljelytöitensä keskellä on pyhittänyt viikonlopun järjestääkseen tämän tapaamisen.

Astumme Kirstin kanssa talon eteiseen. Ketään ei tule vastaan. Taas jännittää. Sitten avaaamme seuraavan oven, ja siinä he kaikki ovat! He seisovat piirissä, ja hiukan häkeltyneenä astumme samaan piiriin. Siitä se alkaa; halaamme kaikki toisiamme tippa silmäkulmassa. Nopeasti panen merkille, että heillä on kaikilla ne erityiset, eloiset silmät.

Talon emäntä on luonut uskomattoman aterian, josta nautimme yhdessä. Samalla kyselemme, kuuntelemme, ja taas ihmettelemme. Paikalla on myös muutama pikkuserkkumme. Tämä kohtaaminen vakuuttaa minut siitä, että isäni suku on hyvin elämänvoimaista, positiivista, sosiaalista ja yhteisöllistä porukkaa. He kertovat tarinoita yhteisistä perunannostotalkoista ja muista perinteistään. Tunnelma on välitön,

lämmin ja mutkaton. Huomaan ajattelevani, että isäni karismaattisuus ja kyky koskettaa ihmisiä ovat tämän suvun perintöä.

Voi kuinka rakastankaan tällaista yhteyttä ihmisten välillä. Nyt vielä kaiken lisäksi tiedän, mistä tämä piirteeni on kotoisin.

KOTIUDUMME KOSKETETTUINA JA KIITOLLISINA

Paluumatkalle lähdemme väsyneissä ja kiitollisissa tunnelmissa. Paljon on sulateltavaa. Tiedostan, että näiden asioiden tulee antaa integroitua rauhaa. Mieleessä risteilee monenlaista. Pohdin muun muassa sitä, mitä ihmiselle ylipäänsä merkitsee se, että kokee kuuluvansa omiensa joukkoon? Entä jos yhteys omaan heimoon puuttuu, miten se vaikuttaa yhteyteen omaan itseen? Millä tavoin elämänkulkuun vaikuttaa se, millaisessa ilmapiirissä kasvamme? Millaisen vaikutuksen jättää se, miten tunteita on saanut ilmaista?

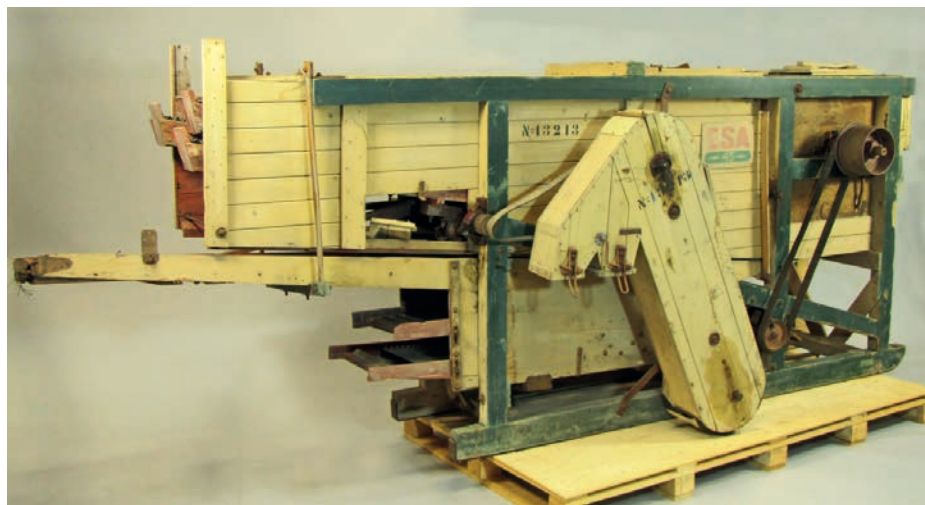
Lapsuuden ihmissuhteiden merkitys on keskeinen myöhemmässä elämässä, siihen ainakin uskon, ja sitä puhuvat monet tutkimuksetkin. Isäni ydinperheessä tunteista ei osattu puhua eikä niitä oikein ilmaistukaan. Näin muistan isäni sanoneen. Ehkä surua oli liikaa käsiteltäväksi, olihan perhe menettänyt isän lisäksi myös yhden lapsen. Isä oivalsi viimeisinä vuosinaan, miten tämä oli vaikuttanut hänen elämänsä. Onneksi hän ehti jakaa tämän asian meille lapsille. Hän ymmärsi lopulta, että hänen alkoholisminsa eristi hänet suvusta, jota hän toisinaan kaipasi kovasti.

TIETO AUTTAA YMMÄRTÄMÄÄN, KOKEMUS TUO SYVYYTTÄ

Ajatus, että olemme vain pieniä lenkkejä sukupolvien ketjussa, on hyvää vastamyrrykyä yksilökeskeiselle elämällemme, joka korostuu tänä päivänä - että vain oma menestyminen, kaunistuminen ja kehittyminen olisi tärkeää. Emme ole yhtään sen enempää tai vähempää kuin ketjumme osia. Olemme ainutlaatuisia omia itsejämme, ja kuitenkin meihin oleellisesti vaikuttavat kaikki ne kokemukset ja tarinat, joita edelliset sukupolvet ovat käyneet läpi. Vaikemme olleet tähän mennessä siskojemme kanssa tunteneet moniakaan näistä tarinoista, ne ovat silti eläneet meissä – tunnelmina, tunteina, uskomuksina, arvoina, joskus myös kysymyksinä. Tällä matkallamme saimme paljon uutta tietoa isämme suvusta. Itselleni vielä merkittävämpää oli kokea erilaisia tunteita tarinoiden kautta; tämä tuo syvyyttä ja ymmärrystä oman itsetuntemukseni polulle. Oliko kaikki tämä siis myöhäistä kuusikymppisenä? Ei taatusti. Siitä huolimatta ajattelin keskustella kolmekymppisten lasteni kanssa siitä, mikä merkitys oman suvun tarinoilla on heidän elämässään.

Heli Janhonen

Aika entinen ei koskaan enää palaa

Entisajan puimakone

Olen varmaankin vasta noin kolmevuotias, kun mukaan nurmikolla Jokelan pihalla. Pihatietä lähestyy moottoripyörä ja se ajaa suoraan kohti minua, mutta kääntyy ympäri viime hetkellä. Tämä on varmasti yksi varhaisimmista muistoistani.

Oli syksy, ja meillä puitiin viljaa. Hevonen veti jalaksilla olevaa keltaista puimakonetta puimaladon ovien eteen. Puimakoneen sivussa oli useita rautaisia pyöriä, joista kulki remmejä pyörältä toiselle. Puimakone asennettiin huolella paikoilleen. Se laitettiin vesivaa'an kanssa joka suuntaan "vaateriin". Puimakoneen eteen ja sivulle hakattiin maahan tappeja pystyyn pitämään konetta paikoillaan. Puimakone oli pienestä pojasta ihmeellinen vekotin.

Eivätkä ne ihmeet siihen loppuneet. Sitten tuli, myös hevosen vetämänä, maamoottori. Se vasta ihmeellinen kone olikin! Toisessa

päässä oli iso peltinen astia, keskellä iso rautainen möhkylä, jossa oli putkia ristiin rastiin ja kummallakin puolen isot rattaat. Toisessa päässä oli pukin päälle rakennettu pyöreä peltinen tankki. Kone asennettiin linjaan puimakoneen kanssa käyttäen apuna vaikka millaisia kankia ja vipstaakeja. Lisäksi kone suoritettiin vesivaa'alla ja tuettiin maahan lyötävillä puutapeilla.

Puimakoneen rautapyörästä vedettiin remmi maamoottorin pyörään. Maamoottorin iso peltinen astia täytettiin vedellä ja polttoainesäiliö bensalla tai petroolilla. Koneen käyttäjä hääri ensin paikalleen asennetun koneen ympärillä ja sitten lähes koko puimaan tullut miesjoukko alkoi kiskoa vauhdilla koneiden välille asennettua remmiä. Maamoottori sätkähti, välillä pussautti ison savupilven, taisi siinä jokin pamauskin kuulua. Viimein alkoi tasainen sätkäytys, ja niin saatiin puinti käyntiin.

Kaksisynterinen maamootori

Ensimmäinen hevosen vetämä viljakuorma ajettiin syöttöpöydän viereen. Syöttäjä nousi pöydän eteen asetetun pukin päälle, ja kuorman päällä oleva mies alkoi hangota viljaa syöttöpöydälle. Syöttäjä ohjasi viljan puimakoneen sisällä kiivaasti pyöriviin rattaisiin. Puimakoneen vasemmalla puolella oli elevaattori, jossa oli kolme luukua, joiden alle kokkoihin laitettiin säkit, joihin sitten vilja valui. Koneen käyttäjä huolehti täyteen tulleen säkin vaihdosta. Puimakoneen takapästä tulivat oljet ja ruumenet. Hankomies nimittäin hankosi oljet joko latoon tai lähellä olevaan aumaan. Ladossa tai auman päällä oli sitten joku, joka asetti oljet paikoilleen ja polki ne tiukkaan. Tämä oli usein poikasten ja tyttösten työtä. Jos kävi niin, että ladossa tai auman päällä oli polkijana talon poika ja kaveriksi tuli naapurin tyttö, taisi olkikasan päällä telmiminen olla mieluista molemmille.

Tuohon aikaan viljan puinnissa tarvittiin monta henkilöä. Ensinnäkin pellolla oli hankomies, jonka kanssa saattoi työskennellä toinen, joka nosti seipäillä olleet viljat hevosen kyytiin. Haravatoita pellolla tekivät usein naiset. Hevosia tarvittiin vähintään kaksi, joskus pidempien ajomatkojen ollessa kyseessä jopa enemmän. Jokaisella oli luonnollisesti omat kuskinsa.

Muissa rooleissa olivat syöttäjä, koneenkäyttäjä, olkien ja ruumenten ottaja ja vielä olkien polkijat, joita usein oli kaksi. Kunnolliseen puin-
tiporukkaan saattoi siis kuulua kymmenkunta henkilöä. Yleensä asutustiloilla puinti kesti yhden päivän, minkä jälkeen sama porukka siirtyi seuraavaan taloon. Nykyaikaisilla puimureilla työ, joka aiemmin vei kymmenpäiseltä joukolta viikon, tehdään päivässä. Maailma muuttuu, Eskoseni.

Leo Laakko

Tuulenskaatosavotta

Tuulenskaatamaa mäntymetsää

On se maailma muuttunut muutenkin! Ajatellaanpa vaikka moottorisahaa ja sen vaarallisuutta väärin käytettynä. Kesällä 1968 oli Pohjois-Savossa ankara myrsky, joka kaatoi metsää monin paikoin. Kiuruveden pohjoisosassa, lähellä silloisen Oulun läänin rajaa, myrsky kaatoi laajoja yhteismetsäalueita. Syksyn päälle alueelle tuli tietenkin hakkuut ja erään koulutoverini Niilon kanssa päätettiin lähteä tuulenskaatosavottaan. Hiukan arastellen ilmoittauduimme töihin pomojen parakilla. Ilmeisesti miehistä oli pula, koska mekin, keskenkasvuiset pojat, sinne kelpasimme.

Pomo lähti viemään meidät palstalle, joka oli aivan metsäautotien vieressä. Näky oli tosiaan huikaa: isoja mäntyjä ja kuusia oli kaatunut ristikolle jos johonkin suuntaan. Isoja maakönttejä oli irronnut juurakoiden mukana maasta.

Korkeimmat rökkiöt olivat varmasti ainakin neljämetrisiä.

Pomo vei meidät erään tällaisen rökkiön luokse niin lähelle kuin vaivatta päästiin. "Täällä on. Nyt annan teille neuvon ja panokaa se visusti nuppiinne. Kun alatta purkaa tuollaista rökkiötä, niin katsokaa tarkoin mistä kannatta aloittaa. Jos runko on pahasti jännityksessä ei kannata mennä sahaamaan tyvestä, vaan parasta alkaa latvasta, jolloin rungon jännitys laukeaa."

Hän antoi vielä muitakin vinkkejä ja sanoi pois lähtiessään: "Ja sitten kun aloitatte työn, niin vain jompikumpi menee purkamaan rökkiötä. Molemmat ette saa mennä sinne yhtä aikaa. Jos jotakin sattuu, niin kiireesti ilmoittamaan tuonne parakille". Niin aloimme Niilon kanssa tuulenskaatosavotan. Se oli tosi mukavaa aikaa.

Vaikka työ oli raskasta, pidimme siitä molemmat. Heti ensimmäisenä päivänä katseltiin sopiva tulipaikka. Lähellä oli kuoppa, jonka pohjalla ja vieressä oli runsaasti tervaskantoja. Kuopan pohjalla oli myös joskus ammoisina aikoina kaatunut kelohonka, josta saatiin hyvät penkit nuotion ympärille. Tästä syntyi hyvä ”ruokala”.

Päivästä toiseen kuljettiin Niilon kanssa savotassa ja hyvää jälkeä syntyi, olimmehan me riskissä kunnossa olevia nuoria miehiä. Tien toiselle puolelle tuli pari vanhempaa miestä, savotoimaan hekin. Ensimmäisen päivänä mennessämme ruokalaan tulien tekoon ja kahvin keittoon, tulivat miehet kysymään, josko voisivat tulla samoille tulille. Tekisivät vuorostaan tuletkin. Totta kai myönnyimme, olisihan joskus mukava tulla valmiille tulille. Kaikki ei kuitenkaan mennyt ”niin kuin Strömsössä”. Menimmepä tulille kuinka myöhään tahansa, jouduimme tekemään ne aina itse. Miehet suvaisivat tulla aina valmiille tulille. Kyllähän tuollainen harmittaa rauhallistakin miestä, saati sitten tällaisia nuoria vintiöitä. Yhtenä päivänä päätimme Niilon kanssa, että katsotaan nyt näiden kaiffareiden mitta. Päätimme pitää taun jo aikaisin päivällä. Menimme tekemään tulet. Mukaan veimme kumpikin isot sylilliset tuoreita ja tuuheita kuusen oksia. Keitimme kahvit ja söimme eväät nopeasti. Lisäsimme lähtiesämme nuotioon runsaasti tervaksia ja päällimmäiseksi heitimme tuoreet kuusen oksat. Koukkasimme reput mukaamme ja painelimme lähes juoksujalkaa palstalle. Kun käännymme katsomaan, koko kuoppa oli paksun savun peitossa ja sen päälläkin oli korkea patsas paksua harmaata savua. Mikä parasta, näiden miesten reput olivat kuopan pohjalla.

Savupatsaan vierellä seisoivat kaksi nälkäistä miestä ja mielti millä reput saa pois kuopasta. No, opetus oli annettu. Siitä lähtien, joka päivä niin kauan kuin kävimme nuotiolla, saimme mennä valmiille tulille. Herrat eivät kuitenkaan missään vaiheessa sanallakaan maininneet tekosistamme.

Myöhemmin olin eräänä vappuna käymässä Kiuruvedellä ja vapunpäivänä menin katsastamaan torille, mitä kuuluu Kiuruveden vappuun. Siinä istuessa penkillä pitkän pöydän ääressä, toiselle puolelle tuli muuan vanhanpuoleinen mies. Jonkin aikaa siinä keskusteltuaamme niitä näitä jutut kiertyivät metsätöihin. Silloin tämä mies alkoi nauraen kertoa kuin hän oli, nyt jo edesmenneen kaverinsa kanssa ollut Lahnasten yhteismetsässä tuulenkaatosavotassa. Miehen mieleen oli jäänyt kaksi nuorta, tai oikeastaan poikasta, jotka olivat tehneet heille tosi jekun. Kun kysyin tarkemmin, mitä poikaset olivat tehneet, sain kuulla edellä kerrotun tarinan.

Hänen lopetettuaan tarinansa kysyin tietääkö hän missä nuo poikaset nyt ovat. Hän vastasi, ettei tiennyt, jolloin sanoin hänelle, että ”uskotko jos sanon, että se toinen on jo edesmennyt ja toinen istuu tässä”. Eihän mies ottanut uskoakseen, ennen kun minä kerroin tuntomerkkimme ja minkä merkkiset sahat ja mopot meillä oli ollut. Tarkensin myös, että me tulimme metsätöihin joskus Valmetilläkin. Lopulta mies uskoi. Siinä menikin sitten vapunpäivä rattoisasti niitä aikoja muistellen.

Leo Laakko

*Sirpa Herve
(o.s. Laukkanen)
Sukuneuvoston
palkittuja
sukukokouksessa
28.8.2021 Tallukassa*

Vapaaehtoistoiminta

Moni tänä päivänä työssään kuormittuu liikaa, ei ole apuvoimia, sijaista, ei piikaa.

Usein yksin saa rehiä pitkälle iltaan asti ja joskus on vielä kotiinkin vietävä töistä lasti.

Etätyö tuli monelle todeksi koronan myötä ja edelleen yhä useampi jatkaakin etätyötä.

Kotona ajasta kilpailee etätyö, perhe ja lapset, pian vanhemmilla stressi ja harmaat hapsset.

Ennen työpäivät oli pitkät ja lauantait työtä, mutta sen jälkeen oli vapaata, levolistä yötä.

Sodan jälkeen monia taloja talkoilla tehtiin. Ei oltu somessa tai kirjoiteltu ajan lehtiin.

Vapaa-aika käytettiin tuottavaan työhön. Monesti talkootkin venyivät pitkälle yönön.

Talkoissa juttu lensi ja huumori antoi voimia. Nuoret oppi vanhoilta työtapoja, uusia toimia.

Nykyään vapaaehtoisista on kaikilla aloilla pulaa. Toiminta supistuu, loppuu tai itsestään pois sulaa.

Vitsinä lentää kasvu päivittelijöiden kodassa, että vapaaehtoiset kuolivat viime sodassa.

Kyllä edelleen vapaaehtoistoimintaa riittää. Tosi aktiivisia, monet avun saajatkin kiittää.

Vapaa-ajalla voi tehdä aivan muuta kuin työ. Se antaa uutta energiaa eikä entistäkään syö.

Se panos voi auttaa naapuria tai sairasta täällä, se voi kohdistua isompaan joukkoon maan päällä.

Hinta-laatu -suhde on varmasti kohdallaan, kun ilmaiseksi vapaaehtoistyötä antaa saan.

Sukuseuratoimintakin on usein vapaaehtoistyötä, mutta miten paljon iloa seuraa palkaksi sen myötä.

Viime kriisit ovat poikineet vapaaehtoiseksi halua. Voisiko tämä elvyttää vanhaa vapaaehtoistyökälyä?

Jos karsii somea tai muuta itsestä omaa aikaa, voi vapaaehtoisena kokea hyvän olon taikaa.

Vaikka vapaaehtoistyöstä ei voi palkkaa odottaa, se huomaamatta positiiviset asiat poikimaan saa.

Heikki Laukkanen

puheenjohtaja
Runonlaulajantie 123, 51900 Juva
0400 755 204
heikkilaukkanen64@gmail.com
[Kerimäen sukuhaara](#)

Antti Laukkanen

varapuheenjohtaja
lehden oikoluku, sukututkimus, DNA
Retkeilijänkatu 6 A 10, 00980 Helsinki
0400 769 808
antti.t.laukkanen@gmail.com
[Parikkalan \(Kinnamiemen\) sukuhaara](#)

Kirsti Laukkanen

tuotteiden myynti
Mannisenrinne 4 A 17, 40270 Palokka
044 979 2653
kirsti.laukkanen53@gmail.com
[Jyväskylän sukuhaara](#)

Oskari Laukkanen

varainhoitaja
Neularanta 4, 70780 Kuopio
0400 271 353
oskari.laukkanen@gmail.com
[Pielaveden sukuhaara](#)

Leo Laakko

lehtivastaava, sukututkimus
Latvakuja 2, 16300 Orimattila
044 323 7475
leo.laakko@gmail.com
[Kiuruveden \(Kinttaa\) sukuhaara](#)

Sirkka-Maaret Pumpanen

sihteeri, Facebook
Leipämäentie 753, 58700 Sulkava
0400 327 7179
sirkkamaaret@luukku.com
[Kurkijoen sukuhaara](#)

Heli Janhonen

lehden toimittaja
Vanha Kuninkaantie 9 as 1 06100 Porvoo
050 375 5377
heli.janhonen@mondaymorning.fi
[Jyväskylän sukuhaara](#)

Risto Laukkanen

jäsenrekisterin hoitaja
Lehtokatu 14, 40630 Jyväskylä
0400 647 637
risto.laukkanen@elisanet.fi
[Kesälahden sukuhaara](#)

Pia Laukkanen

tuotteiden myynti
Lehtokatu 14, 40630 Jyväskylä
050 344 0456
mariaapia.laukkanen@gmail.com
[Kesälahden sukuhaara](#)

Pekka Laukkanen

kotisivut, jäsenrekisteri
Rinnekatu 18, 18100 Heinola
040 528 5316
lucapekka@gmail.com
[Uukuniemen sukuhaara](#)

PEKO-HARAVAKONE, malli PIR/24, hevosvetoinen. Ilmoittaja ja valmistaja: Wärtsilä-yhtymä Oy, Pietarsaaren Konepaja, Pietarsaari. Koetus aloitettiin tutkimuslaitoksen aloitteesta kokeilemalla eräälle maatilalle keväällä 1951 ostettua konetta. Kesällä 1952 valmistaja lähetti kokeiltavaksi uuden, parannetun koneen. Rakenne ja toiminta: Peko-haravakone, malli PIR/24, on varustettu 24 varsinaisella ja kahdella suojapiikillä. Piikeissä on ylöspäin suuntautuva silmukka ja ne on kiinnitetty liikkuvasti akselipuomiin. Suojapiikit ovat jäykästi kiinnitetty. Luovutuskoneiston luovutusakselit ovat kumpikin molemmista päistään taivutetut ja kiinnitetty liikkuvasti akselipuomiin toistensa jatkeeksi.